

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา : ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จุฑารัตน์ เทียมหมอก

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

COMMUNITY CAPACITY FOR PARTICIPATORY CULTURAL TOURISM MANAGEMENT
: A CASE OF HUA BAN COMMUNITY, MUEANG DISTRICT,
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

Chutharat Thiammok

Independent Study Submitted in Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา : ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จุฑารัตน์ เทียมหมอก

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

COMMUNITY CAPACITY FOR PARTICIPATORY CULTURAL TOURISM MANAGEMENT
: A CASE OF HUA BAN COMMUNITY, MUEANG DISTRICT,
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

Chutharat Thiammok

Independent Study Submitted in Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ใบรับรองการศึกษาอิสระ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อการศึกษาอิสระ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวจุฑารัตน์ เทียมหมอก

วิชาเอก นวัตกรรมการบริหารและการจัดการรัฐกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิพร เกตุแก้ว

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติให้การศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
(รพี ม่วงนนท์)

คณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.หจวน ชูเพ็ญ)

..... กรรมการ
(ดร.ฟ้าใส สามารถ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพร เกตุแก้ว)

Independent Study Certificate
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Independent Study Title Community Capacity for Participatory Cultural Tourism Management : A Case of Hua Ban Community, Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province

Researcher Miss Chutharat Thiammok

Major Innovative Public Administration and Management

Advisor Assoc.Prof.Viporn Katekao,Ph.D.

Rajamangala University of Technology Rattanakosin approved this independent study in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Master of Public Administration.

..... Director,College of Innovation
(Rapee Moungnont,M.B.A.) Management

Independent Study Committee

..... Chairperson
(Hhakuan Choopen, Ph.D.)

..... Member
(Phasai Samart,D.P.A.)

..... Member
(Assoc.Prof.Viporn Katekao,Ph.D.)

ชื่อการศึกษาอิสระ	ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวจุฑารัตน์ เทียมหมอก
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วิพร เกตุแก้ว
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) ลักษณะบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน จากประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งหมด 1,462 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า (1) ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 (2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ศักยภาพของชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

Independent Study Title	Community Capacity for Participatory Cultural Tourism Management : A Case of Hua Ban Community, Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province
Researcher	Miss Chutharat Thiammok
Degree Sought	Public Administration a Doctor of Public Administration
Advisor	Assoc.Prof.VipornKatekao,Ph.D.
Academic Year	2019

Abstract

This research aimed to study(1) Community's Potentials in Managing the Cultural Participatory Tourism of Hua-Ban Community, Muang District,Prachuap Khiri Khan Province, and. (2) the demographic factors affected to Community's Potentials in Managing the Cultural Participatory Tourism of Hua-Ban Community, Muang District, Prachuap Khiri Khan Province.

This was quantitative study. The sample size was 320 from the total population of 1,462 residents in Hua-Ban Community, Muang District, Prachuap Khiri Khan Province. A questionnaire was used to collect data and were analyzed by statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test and One-way analysis of variance.

The results revealed that (1) Community's Potentials in Managing the Cultural Participatory Tourism of Hua-Ban Community, Muang District, Prachuap Khiri Khan Provincehigh level the average of 3.86, and. (2) the demographic factors including genders, age, incomes per month and the duration of living in the community affected to Community's Potentials in Managing the Cultural Participatory Tourism of Hua-Ban Community, Muang District,Prachuap Khiri Khan Province at the significant level of .05

Keywords : Community's Potentials, Hua-Ban Community Potential in Muang District, Prachuap Khiri Khan Province

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาของ ดร.หจวณ ชูเพ็ญประธานกรรมการ ดร.ฟ้าใส สามารถกรรมการ และรศ.ดร.วิพร เกตุแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณชาวบ้านชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ปริญญาโทรุ่น MPA611ทุกท่านที่คอยให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว และคนสำคัญที่ผ่านเข้ามาในชีวิตที่ห่วงใยให้กำลังใจและที่สำคัญที่สุดคือ สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาคั้งนี้ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่เป็นแหล่งให้เรียนรู้ชีวิตและสังคมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปริญญาโท ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษาสำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน

จุฑารัตน์ เทียมหมอก
ธันวาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(4)
สารบัญตาราง.....	(6)
คำย่อ สัญลักษณ์ และอภิธานศัพท์.....	(8)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ.....	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ.....	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	11
2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	18
2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว.....	21
2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	22
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว.....	27
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
2.8 สมมติฐานของการวิจัย.....	35
2.9 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	37
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	38
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	41
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	42
4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	50
4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	55
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	65
5.2 สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	66
5.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	68
5.4 อภิปรายผลการวิจัย.....	69
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	82
ภาคผนวก ก การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและผลการทดสอบ.....	83
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	86
ประวัติผู้วิจัย.....	93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	42
4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	43
4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	43
4.4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	44
4.5 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	44
4.6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน.....	45
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	45
4.8 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการบริหารจัดการ.....	46
4.9 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านความพร้อม.....	47
4.10 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	48
4.11 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านเอกลักษณ์.....	49
4.12 ค่าเฉลี่ยรวมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	50
4.13 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน.....	50
4.14 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการจัดการองค์กร.....	52
4.15 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ.....	53
4.16 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล.....	54
4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.18 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ.....	56
4.19 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ.....	56
4.20 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามการศึกษา.....	58
4.21 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ.....	59
4.22 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	61
4.23 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....	63

คำย่อ สัญลักษณ์และอภิธานศัพท์

คำย่อ/สัญลักษณ์ /อภิธานศัพท์	คำอธิบาย/ความหมาย
n	จำนวน (ความถี่) ของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	ค่าเฉลี่ย
S.D.	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	ค่าการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม
F	ค่าการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป
df	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
Sig	ค่าความน่าจะเป็นของความมีนัยสำคัญ
*	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 1 บทนำ

1.1ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนมาจากเศรษฐกิจโลกที่พัฒนาขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวประกอบกับการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและเพิ่มการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงการเติบโตของประชากรสูงวัยที่มีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยสูง ซึ่งช่วยสนับสนุนการเติบโตของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วโลก การพัฒนาการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัย อีกหนึ่งแนวโน้มสำคัญ คือ การปรับใช้เทคโนโลยีในการท่องเที่ยว เนื่องจากการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและสื่อสังคมออนไลน์การพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคหน้าต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีทั้งด้านการเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญและการเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก เพื่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้ความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน จากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นประสบการณ์ซึ่งนับเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะนำจุดเด่นด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่วิถีไทยมานำเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้อย่างมีเอกลักษณ์ ในขณะเดียวกัน ประเทศต้นแบบและคู่แข่งรายสำคัญของประเทศไทยได้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว โดยมีการเน้นย้ำที่การพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยว อันประกอบด้วย การอำนวยความสะดวก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม คุณภาพของบุคลากร และการปรับใช้เทคโนโลยี อีกทั้งยังมีการผลักดันการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐกับเอกชน และภาครัฐกับประชาชน ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญของประเทศไทยในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมุ่งให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นการวางหลักการการพัฒนาให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้และกระจายรายได้ได้อย่างยั่งยืน อันจะช่วยขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้วตามเจตจำนงของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้คำนึงถึงบริบทของประเทศไทยในการพัฒนาภายใต้กรอบการวิเคราะห์แบบองค์รวม โดยสรุปจากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิที่ได้สำรวจความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการดำเนินการตาม 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 (2) การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทการท่องเที่ยวของประเทศและของโลก (3) การทบทวนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศคู่แข่งและประเทศ

ต้นแบบรายสำคัญ (4) การทบทวนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ประชาสังคม ผ่านการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาการท่องเที่ยว การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วนทั่วประเทศ การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อข้อเสนอ วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 และข้อเสนอร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)

การท่องเที่ยวเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการในเรียนรู้ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อาศัยของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการขยายตัวของระบบเครือข่ายการสื่อสาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการคมนาคม และการแข่งขันของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นแบรนด์ระดับโลก (Global Brand) ล้วนส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก แม้ว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา โลกเผชิญปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง และภัยพิบัติทางธรรมชาติ แต่ความเป็นโลกาภิวัตน์ยังคงส่งเสริมให้มนุษย์เดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ในอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้ยืนยันว่าการท่องเที่ยวยังคงเติบโตต่อไป ซึ่งคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2563 หรือ ค.ศ. 2020 จะมีการเดินทางทั่วโลกจำนวน 1.56 พันล้านครั้ง การเดินทางจำนวนมหาศาลนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมข้ามชาติทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับโลก และวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมของแต่ละประเทศจะมีการเคลื่อนไหวไปยังประเทศอื่น โดยผ่านการประชุมหรือสัมมนา การจัดงานแสดงสินค้า อาหาร ภาพยนตร์ สื่อโฆษณา และดนตรี (Richards, 2007, p. 4) ซึ่งยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเพื่อเรียนรู้ และเห็นคุณค่าสถาปัตยกรรม ศิลปะ ประเพณี เทศกาล วิถีชีวิตของคนในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

เมื่อกล่าวถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใครหลายคนคงคิดถึงชายหาดอันสวยงามของหัวหินหรือวังไกลกังวล ที่เป็นที่พักผ่อนของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นอกจากนี้ยังมีในส่วนของปากน้ำปราณบุรี ซึ่งอุดมไปด้วยชายหาดที่สวยงามไม่แพ้ชายหาดหัวหิน อีกทั้งยังมีตลาดสดศูนย์รวมอาหารที่ขึ้นชื่ออีกด้วย แต่ในส่วนของอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ มักถูกมองข้ามจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งที่มีสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติมากมาย เช่น อ่าวประจวบ อ่าวน้อย อ่าวมะนาว เขาช่องกระจก (พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินขึ้นเขาช่องกระจก เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2501 เพื่อทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและทรงปลูกต้นศรีมหาโพธิ์) เขาล้อมหมวก เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนหัวบ้าน ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิม ตั้งอยู่บนถนนสุคีรี ซึ่งเป็นถนนประวัติศาสตร์วีรกรรมสงครามโลก ครั้งที่ 2 (มหาเอเชียบูรพา) เป็นศูนย์รวมภูมิปัญญาและปราชญ์ชาวบ้านหลายสาขา รวมทั้งสถาปัตยกรรมบ้านเก่า ปัจจุบันชุมชนหัวบ้านได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ให้เป็นถนนสายวัฒนธรรม (ถนนสายวัฒนธรรม สุคีรี คึกคัก) ประจำปี 2560 และโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น “ตลาดต้องชม” ปี 2560 ในวันที่ 5 สิงหาคม 2560 เปิดตลาดประชารัฐ วันที่ 3 ธันวาคม 2560 ตามนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐ ประเภทตลาดวัฒนธรรมถนนสายวัฒนธรรม ซึ่งทำพิธีเปิดโดยผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามนโยบายประเทศไทย 4.0

แต่กลับไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาสำคัญมาจากความร่วมมือของคนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ขาดการส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้ เพื่อเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดึงวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวออกมาให้เป็นดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน และเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชนท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังคม และประเทศชาติต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับใด

1.2.2 ลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลหรือไม่กับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3.2 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

1.4.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,462 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 ราย คำนวณโดยสูตรของทาร์โร ยามาเน่

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้จะศึกษา

1) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) เพื่อศึกษาลักษณะบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในเขตพื้นที่ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาของการศึกษา เริ่มศึกษาตั้งแต่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2562 เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 – 31 สิงหาคม 2562

1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ

ศักยภาพหมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ และทำให้ประจักษ์แจ้งขึ้นได้ โดยสามารถนำสิ่งที่แฝงอยู่นั้นมาพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ความพร้อมหรือขีดความสามารถของชุมชนที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความพร้อม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเอกลักษณ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหัวบ้าน ด้านการวางแผน การจัดการองค์กร การตัดสินใจ การติดตามประเมินผล ตลอดจนการได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากความคิดและการปฏิบัติเริ่มของชนในชุมชน

ด้านการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายของชุมชน โดยศึกษาด้านการจัดการระบบคมนาคม การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ด้านการจัดการองค์กร หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดรูปแบบโครงสร้างของชุมชน การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทาง/วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเข้าร่วมประชุม ปรึกษาและกำหนดทิศทางในการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน

ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน การการวางแผน ระเบียบของกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน การร่วมกำหนด คัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการร่วมศึกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

ด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกับภาครัฐในการติดตามความก้าวหน้า ผลการดำเนินโครงการต่างๆ ของชุมชน การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและร่วมตรวจสอบงบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม การท่องเที่ยวในชุมชน

ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ศักยภาพของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน คณะกรรมการชุมชนมีความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดบริการต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวคณะกรรมการชุมชนมีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

ด้านความพร้อม หมายถึง ศักยภาพของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว ด้านอาหารสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยเมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย

ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ศักยภาพของชุมชนในการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชุมชน มีการดูแลสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในชุมชนให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ และมีการบริหารจัดการขยะ/น้ำเสียจากครัวเรือน และแหล่งอื่นๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร

ด้านเอกลักษณ์ หมายถึง ศักยภาพของชุมชน ในด้านความเป็นเอกลักษณ์ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย

1.6.1 ทำให้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.6.2 ทำให้ทราบถึงลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและได้ทำการจัดสาระสำคัญต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.6 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ

2.1.1 ความหมายของศักยภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2550, หน้า 47) ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึงคุณสมบัติหรือความสามารถที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจประจักษ์และทำให้พัฒนาได้ สามารถนำสิ่งที่แฝงอยู่มาพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ดีกว่าเดิม

เสรี พงศ์พิศ (2547, หน้า 150) ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ เป็นพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาหรือออกมาบ้างแต่ยังไม่ทั้งหมดด้านความสามารถที่ซ่อนไว้

2.1.2 ความหมายของศักยภาพชุมชน

จิระภา ฉิมสุข (2544, อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ 2533, หน้า 22-23) ให้ความหมายของศักยภาพของชุมชนว่า ความสามารถของชุมชนในการจัดการภายในชุมชน เช่น การใช้ระบบเครือข่าย ในระบบคัดเลือกผู้นำ การใช้ระบบศาลเต้าศาลแก้ทำหน้าที่พิจารณาคดีและแก้ไขความขัดแย้งหรือกรณีพิพาทในชุมชน

พัทธน์ (Putnam, 1993, p. 15) กล่าวว่าชุมชนจะเข้มแข็งและมีศักยภาพได้ เพราะคนในชุมชน มีความกระตือรือร้น มีน้ำใจ และมีจิตสำนึกสาธารณะ มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน สมาชิกมีส่วนร่วมในงานสาธารณะของชุมชน และมีสถานภาพทางกายภาพของชุมชนที่เหมาะสม

สายพิณ สันทัดและคณะ (2551, หน้า 5) ให้ความหมายของศักยภาพของชุมชนว่าการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ทั้งทางด้านการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์สู่ชุมชน

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่า (2539, หน้า 257) ให้ความหมายของศักยภาพของชุมชนว่า เป็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของกลุ่มคนตั้งแต่เรื่องความรู้ ทักษะ จิตสำนึกไปจนถึงการจัดการ การรวมกลุ่มที่ทำให้เกิดการต่อรองในการแก้ปัญหา ซึ่งการที่กลุ่มจะเข้มแข็งหรือไม่ต้องพิจารณาถึงทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ ของชุมชนด้วย

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายศักยภาพของชุมชน เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่าศักยภาพของชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการหรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จรวมถึงทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ความเอกลักษณ์ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน

2.1.3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529, หน้า 40-42) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ศักยภาพ” หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงการจัดการ หรือการเข้าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ขึ้น การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว วาสมควรปรับปรุง หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใด โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลักๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ เป็นต้น
2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทาง ลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปาโทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย
4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว
5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัด ด้านพื้นที่ข้อจำกัด ทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542, หน้า 25) แบ่งองค์ประกอบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น การหาประสบการณ์ ความต้องการในการพักผ่อน ความสนุกสนาน ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ปัจจัยจูงใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ และปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศและ ลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคมการเมืองการปกครอง ความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่พัก และอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะรวมทั้งระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นว่าเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

2.1.4 การประเมินศักยภาพของชุมชน

บัณฑูร อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงศ์นยางค์ (2533, หน้า 49) กล่าวถึง ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง หรือศักยภาพของชุมชน ดังนี้

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาระบบข้อมูลข่าวสาร วิชาการศึกษาค้นคว้าวิจัย การเปลี่ยนแปลง โดยเน้นให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ตลอดจนนำความรู้ มาใช้ในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับตำบล ชุมชน หมู่บ้าน เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

2. กระบวนการเรียนรู้คือ ในระดับตำบล ชุมชน หมู่บ้าน สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา และทางออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ภูมิปัญญา ประสบการณ์และการเรียนรู้

3. องค์กรชุมชน/การบริหารจัดการ/กำลังคน หมายถึง การรวมกลุ่มชาวบ้าน การจัดองค์กร ในระดับตำบล ชุมชน หมู่บ้าน การจัดระบบสวัสดิการสังคม การจัดระบบบริหารจัดการงานพัฒนา เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มกองทุนออมทรัพย์ มีการส่งเสริมเครือข่าย

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ (2538, หน้า 130-138) สรุปตัวชี้วัดศักยภาพของชุมชน ดังนี้

1. การนำมิติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม จะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถ สร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ

2. ด้านความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณาถึง

2.1 ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา

2.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหาภายในหรือ ภายนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้เป็นการทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถในการแก้ปัญหา ได้เป็นอย่างดี

2.3 จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้

3. ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรพิจารณาตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงกระบวนการ ในการวิเคราะห์ว่ามีความชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุหรือไม่ การตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา เป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่

3.2 มีการพัฒนาจิตสำนึก

4. ในด้านการจัดกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ดังนี้

4.1 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการทำกิจกรรมต่างๆ

4.3 สมาชิกทำหน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

4.4 มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

4.5 มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน

4.6 มีความพร้อมเพรียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน

5. ในด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ดังนี้

5.1 จำนวนผู้นำมีหลายคนหรือไม่

5.2 ความรู้และทักษะของผู้นำ เช่น ด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้

6. ในด้านที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

6.1 การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

7. ในด้านการยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

7.1 การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก เช่น เงินทุนและทรัพยากรในโครงการพัฒนาต่างๆ

7.2 มีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งความรู้

7.3 การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ/แหล่งทุนต่างๆ มากขึ้น

8. ในด้านการขยายผล ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

8.1 จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น

8.2 ประเภทงานและกิจกรรมมีหลากหลายมากขึ้น

8.3 จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537, หน้า 134-136) ขอบเขตการวินิจฉัยศักยภาพของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน วิเคราะห์จากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ความกระตือรือร้น คือ ความมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ความกระตือรือร้นมีความสำคัญอย่างมากแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน รวมไปถึงการรับรู้และการมีจิตสำนึก ในการพัฒนางานของประชาชนด้วย

2. โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน และโครงสร้างอำนาจชุมชน เป็นลักษณะของผู้นำชุมชนและองค์กรของชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาและเล็งเห็นความสำคัญ ในการพัฒนา

3. การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนา พิจารณาถึงความสามารถในการดำเนินการ แก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

4. การพัฒนาคน การพิจารณาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในชุมชนว่าสามารถทำให้ชุมชนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เช่น องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีการพัฒนาชุมชนของตนเองเพียงใด

5. เทคโนโลยีในงานพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของเทคโนโลยีในงานพัฒนาเป็นอีกเรื่องที่จะต้องทำการวินิจฉัยถึงประสิทธิภาพของเทคโนโลยีว่าสามารถทำให้งานพัฒนาในชุมชน บรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกเพียงใด

6. การสื่อสาร การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชน การวินิจฉัยศักยภาพในเรื่องการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชนเพื่อทำให้เกิดความสำนึกและการติดต่อประสานงานความเข้าใจกันมากขึ้น

7. การระดมทุน แรงงาน และทรัพยากรในชุมชน ปัจจัยเรื่องทุนและทรัพยากรที่เป็นวัตถุเป็นเรื่องที่สำคัญในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก ถ้ามีการดำเนินการที่ปราศจากทุน แรงงาน และทรัพยากรที่เหมาะสม จะทำให้โครงการประสบปัญหา และไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

8. ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญที่ไม่อาจมองข้ามเนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในการพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร

9. ระบบการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน การวินิจฉัยในเรื่องของศักยภาพไม่เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบจากภายนอกชุมชน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ การบริการ และด้านวิชาการจากภายนอกชุมชนมีผลกระทบกับภายในชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมิได้อยู่หนึ่งหรือติดต่อกันเฉพาะภายในชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ทำให้จำเป็นต้องทราบถึงการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด

จารุจน์ กลิ่นดีป्ली (2541, หน้า 124) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินศักยภาพองค์ประกอบ การท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นรวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ความสะอาดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ไฟฟ้า ถนน แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรม และ กระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ โอกาสในการสร้าง จิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชน ในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้มีการพัฒนาชุมชนของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ ทั้งนี้ ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษา ทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใดๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

จิรัชญา มณีเนตร (2552, หน้า 73) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทาง จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นที่อาศัยไปยังสถานที่อื่น เป็นการ ชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว เช่น การเดินทางเพื่อ การศึกษา การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง เพื่อน การเดินทาง เพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

ไพฑูริย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร (2542, หน้า 8) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำ และเป็นการไปเยือนชั่วคราว ไม่ใช่ เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

นิคม จารุมณี (2544, หน้า 73) องค์กรสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยขึ้น ณ กรุงโรมประเทศอิตาลี ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง

1. การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) จากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้ ยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้

2. การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) มีสถานที่ที่เลือกเดินทางไป และ ใช้ช่วงเวลาหนึ่งมักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพมากหรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐาน ทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณีมีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน

3. การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) มีจุดประสงค์ในการเดินทางไม่ใช่เพื่อ ประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมี จุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า 1 อย่างก็ได้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายการท่องเที่ยว หมายถึง การที่ คนเดินทางออกจากที่พัก หรือที่ทำงานไปยังสถานที่อื่นๆ ในระยะเวลาสั้นๆ และทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างพักอาศัยชั่วคราวในสถานที่ท่องเที่ยว โดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

2.2.2 ประเภทของการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2553, หน้า 2) กล่าวว่าไว้ว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งตามความสำคัญและสภาพแวดล้อมได้ 12 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยวซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุชี้ว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทางแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีและ MICE (Meeting & Incentives & Conventions & Exhibitions)

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้าง ที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมืองคูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์ที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษหรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

5. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพให้มีความสุขสนานรื่นรมย์ บันเทิงและการศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนาศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ยานบันเทิงหรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุก และสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะและสนามกีฬา

6. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติอย่างชัดเจนโดยเน้นในด้านการกำหนดมาตรฐานที่จำเป็น สำหรับการบริการต่างๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญและต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้

8. แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

9. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกสถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยวโดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน และนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่ง การดูนก และการตกปลา เป็นต้น

10. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้านโบราณคดีของมนุษย์ยุคต่างๆ ที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิก และรับประทานอาหาร เป็นต้น

11. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนและมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อนและการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษา ธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่าง ๆ เป็นต้น

12. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ สามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 47 ตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน จึงมีค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น 235 คะแนน โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นแรงดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไป เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด

ดำเกิง โภทอง และคณะ (2550, หน้า 17) ได้จำแนกประเภทของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ไปในโลกกว้างตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานบูรณาการหลากหลายรูปแบบ ดังนี้ ประเภทของการท่องเที่ยวในที่นี้หมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวกล่าวคือ ในการจำแนกจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Type of Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มหรือประเภทของประสบการณ์ (Travel Experience) ที่นักท่องเที่ยวได้รับออกเป็น -6 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตดั้งเดิมที่ได้สูญหายไปหมดแล้วกลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจัดเทศกาลอาหารเครื่องแต่งกายตามประเพณี การรำฟ้อนบ้าน การแสดงศิลปะ และหัตถกรรมรุ่นโบราณๆ ไว้บริการด้วย เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourist) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถาน และโบสถ์เก่าๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองของอดีตอาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่างๆ การแสดง แสง สี เสียง เกี่ยวกับ เหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาจากแดนไกล แต่การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อมเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ที่เป็นสิ่งธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์การกลับคืนสู่ธรรมชาติและการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นพิภพที่อยู่ในกลุ่มนี้ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพการเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา น้้า การอาบแดด และการเข้าร่วมสมาคม เพื่อผ่อนคลายจิตตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น หาดทราย ชายทะเล ชายหาดที่แนวต้นปาล์มไสว หรือสนามเทนนิสชั้นเลิศ การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

6. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือการพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วย เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภทบางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ทั้งนี้แล้วแต่ความต้องการของนักท่องเที่ยว

7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น เพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ เพื่อการดูงานประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและเพื่อสันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัท ห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด

วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548, หน้า 48) กล่าวว่า การจำแนกที่หมายปลายทางการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็นประเภทของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้เป็น 7 ประเภทได้แก่

1. การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreation Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา เล่นกีฬา แช่น้ำพุ น้ำแร่รักษาโรค การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าว เช่น ชายทะเล สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (In centime tour) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น เพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เป็นสวัสดิการของหน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อดูงาน การนันทนาการ โดยหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3. การท่องเที่ยวเพื่อชมประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต ได้แก่ พิพิธภัณฑสถาน และโบสถ์เก่า ๆ หรืออาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่าง ๆ ชมการแสดงแสง สี เสียง เหตุการณ์เด่นๆ ในอดีตกาล

4. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ด้วย

5. การท่องเที่ยวเพื่อชมวัฒนธรรม (Culture Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และในบางครั้งเข้าร่วมวิถีชีวิตเก่าๆ ที่หาได้ยาก ท้องถิ่นเก่าๆ ที่มีความน่าสนใจ เป็นที่ดึงดูดความสนใจ เช่น เครื่องแต่งกายตามประเพณี การเรียงระบำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะและหัตถกรรมโบราณ เป็นต้น

6. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตเห็นแสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมทั้งไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟอน และเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

7. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) เน้นสิ่งดึงดูดใจที่เป็น ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่เน้นขายชาติพันธุ์ มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติ รวมทั้งการถ่ายรูปป็นเขาล่องแก่ง และการตั้งแคมป์

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปการแบ่งประเภทของการท่องเที่ยว โดยทั่วไปจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะและกระแสนิยมของการท่องเที่ยวจะสร้างรูปแบบของการท่องเที่ยวออกมาอย่างต่อเนื่องและแบ่งตามลักษณะของวัตถุประสงค์ในการเดินทาง

2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น แต่เมื่อประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมาจากองค์การท่องเที่ยวโลกได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องของภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลกศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ ต่างๆ และ

ฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐาน การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควานช้าง เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทยหมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ เป็นต้น ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้นหวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับความประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบั้นปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลักเพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิต คือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 – 4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึง การจูงใจให้แก่อุปกรณ์ลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจูงใจให้รางวัลและจูงใจให้รางวัล โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจูงใจการพักรวมตั้งแต่ 2 – 7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I=incentive/ C=conference/ E=exhibition) เป็นการจําหน่ายเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้จัดประชุมมีรายการจําหน่ายเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-Tour) และการจําหน่ายเที่ยวหลังการประชุม (Post-Tour) โดยการจําหน่ายเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักรีสอร์ท 2 – 4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจําหน่ายเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2 – 7 วันหรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo- Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) เป็นต้น

จากรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจําแนกรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540, หน้า 1-10) ให้ความหมายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่าเป็น วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าเป็นการที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางซึ่งรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และกิจกรรมต่างๆ

2.3.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เพียงกานต์ นามวงศ์ (2552, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมประเพณี โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ โดยยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสืบต่อถึงคนรุ่นหลัง

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักต้องเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่นโดยยึดหลักต้องให้ทุกฝ่ายได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักการมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักต้องป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

2.3.4 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 9) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อศึกษาด้านความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ และวัฒนธรรมใหม่ๆ รวมทั้งมีการสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว โดยสามารถแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นประเภทย่อยได้ 5 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดก และคุณค่าทางวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งความเข้าใจต่อสภาพสังคมและ

วัฒนธรรมประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินได้ความรู้ ผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐาน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกาย การเล่นกีฬา หรือการแข่งขันกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้เพลิดเพลินกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การประคบสมุนไพร การอบสมุนไพร การฝึกสมาธิ การฝึกกายบริหาร เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

2.3.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 10) กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วย 10 ประการ คือ

- 1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ
- 1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้ง ซากปรักหักพัง
- 1.4 ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
- 1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
- 1.6 ดนตรีการแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
- 1.7 ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
- 1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร
- 1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ
- 1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจนำเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการนำเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ รวมทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) มีดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545, หน้า 12) ได้กล่าวถึง การจัดการการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว นั้น มีอยู่ 5 ภารกิจหลัก ดังนี้

1. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณชนได้รับรู้และทราบ

2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการสำรวจหาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

3. การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

4. การบริหารแหล่งท่องเที่ยว เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

5. การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการวางระบบในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

สุจิตราภา พันธวิไล และคณะ (2550, หน้า 21-22) ให้ความหมายการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง จิตสำนึกร่วมกันของชุมชนที่มีความคิดริเริ่มที่ตรงกัน ร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทำงานอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม คำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้ากับคุณภาพของการบริการเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยมีการ

จัดตั้งองค์กรทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นแกนหลักและเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันทำงานอย่างมุ่งมั่น ตั้งใจในระยะยาว โดยต้องสร้างจริยธรรมควบคู่ไปกับการเป็นนักธุรกิจที่ดีเยี่ยมจะนำชุมชนสู่ผลสำเร็จที่ดีที่สุด สร้างความภูมิใจในตนเองและสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

อารีย์ นัยพินิจ และฐิรชญา มณีเนตร (2551, หน้า 6) ให้ความหมายการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการควบคุม ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการประเมินผลและรายงานผล

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสม ภายใต้สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.5.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

มิศรา สามารถ (2543, หน้า 5) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวว่า เป็นกระบวนการที่กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรรูปแบบต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน ในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

William Erwin (2521, อ้างถึงในสุรินทร์ คล้ายจินดา, 2539, หน้า 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้วิทยาการอย่างชำนาญและเหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาสนับสนุนให้สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาพร้อมกับติดตามงานขององค์กรและผู้เกี่ยวข้อง

Daren (2520 อ้างถึงใน นาคม ธีรสุวรรณ, 2541, หน้า 20-21) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า เป็นการแบ่งอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในการกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากรภายใต้จิตสำนึกในการประสานงานร่วมกัน โดยการร่วมมือกันของบุคคลส่วนใหญ่ที่แสดงออกผ่านตัวแทนของชุมชนในการกำหนดและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งจะทำให้บุคคลและตัวแทนของชุมชนสามารถตัดสินใจในผลประโยชน์ที่ควรได้รับจากการบริการต่างๆ

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1981, p.6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นสมาชิกต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไรโดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการโดยมีการอภิปรายถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการกำหนดทางเลือกและการตัดสินใจว่าจะจัดทำโครงการหรือกิจกรรมใด และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่างดำเนินการงานโครงการ

2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาและลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจหมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านเงินแรงงานวัสดุอุปกรณ์และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานการมีส่วนร่วมประเภทนี้มีสองนัยคือเป็นทั้งการร่วมรับประโยชน์และร่วมรับผลสืบเนื่องในทางลบจากโครงการพัฒนาผลประโยชน์ที่ได้รับได้แก่ 1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุประสงค์การมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมั่นคงมากขึ้นหรือการมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอมีประสิทธิภาพหรือคุณภาพดี 2) ผลประโยชน์ด้านสังคมได้แก่การได้รับการศึกษาหรือมีการรู้หนังสือมากขึ้นรวมทั้งการให้บริการสังคมอื่น ๆ มากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น 3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคลได้แก่การมีความนับถือตนเองมากขึ้นมีพลังอำนาจทางการเมืองมากขึ้นและมีความรู้สึกถึงควมมีประสิทธิภาพของตนเอง

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเสมอภาคซึ่งเป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการรูปแบบการมีส่วนร่วมประเมินอย่างเป็นทางการเช่นการประชุมเพื่อทบทวนและประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมารวมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการในการประเมินผลหรือการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการวิจัยประเมินผลสำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการเช่นการประชุมกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการหรือการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543, หน้า 79) จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจประการแรกที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ หลังจากนั้นเลือกนโยบาย การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้โครงการได้บ้างและทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การบริหารงาน การช่วยเหลือด้านทรัพยากรและการช่วยเหลือด้านประสานงาน การช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยรวมถึงผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น (views) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

สุริพร พงษ์พานิช (2544, หน้า 15) การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการคือ

1. การร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน การร่วมประชุมและลงความเห็นว่าเป็นแผนพัฒนาการท้องถิ่นที่ภาคีราชการนำเสนอ นั้นท่านเห็นด้วยหรือไม่หากไม่เห็นด้วยท่านมีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไร หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการ

ห้องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนมีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้างควรมีการจัดการอย่างไรบ้างควรแบ่งหน้าที่ใครทำอะไรควรตั้งร้านค้าตรงไหนก็หลังควรให้ใครเข้ามาขายได้บ้างควรจัดร้านค้าแผงลอยอยู่บริเวณไหนให้ดูเป็นระเบียบ ควรขายของราคาเท่าใดควรจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรเพื่อป้องกันมลพิษและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การร่วมกันปฏิบัติตามแผนเมื่อมีการวางแผนแล้วสมาชิกในชุมชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่ตกลงกันได้

3. การร่วมกันใช้ประโยชน์สมาชิกทุกคนจะต้องมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว ในท้องถิ่นจะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงโดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลัก เมื่อมีการลงทุนลงแรงมากก็จะได้ผลประโยชน์มากสิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

4. การร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่างๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันประชุมหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น

5. การร่วมทำนุบำรุงรักษา เมื่อมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแล้วทุกคนต้องร่วมกันบำรุงรักษา หากละเลยปล่อยให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรมลงนักท่องเที่ยวก็จะไม่มาเยี่ยมเยือนผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหมดไป

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540,อ้างถึงใน วัฒนาพร สุฉายา, 2545 หน้า 22-23) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม “แนวคิดของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยได้รวมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายนักในภาวะสังคมปัจจุบัน รูปแบบการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น ยังคงเป็นลักษณะของการมีกิจกรรมที่มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เป็นการค้าในธุรกิจการท่องเที่ยวมากกว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเพียงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่มีโอกาสในการจัดการและในบางพื้นที่ที่คนในชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มและดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเอง โดยเสนอการเยี่ยมเยือนพื้นที่เกษตรกรรมของชุมชนและพื้นที่อนุรักษ์ใกล้เคียง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการตัดสินใจ และด้านติดตามประเมินผล

2.5.2 กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

ฟอร์นารอฟ (Fomaroff, 1980, p. 104) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2. การดำเนินงาน

3. การใช้บริการจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

อภิญา กังสนารักษ์ (2544, หน้า 14-15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและลำดับความสำคัญ

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานรวมถึง ทรัพยากรและแหล่งวิทยากร

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการโดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

โกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น ชุมชนควรร่วมกัน ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะหากชุมชนยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในชุมชนของตนแล้วการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพราะชุมชนจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่ จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิด ต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน หากการติดตามงานและประเมินผลงาน ชาวชนบทมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์ หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จล้มเหลว

2.5.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

ปารีชาติ โชติยะ และชัยอนันต์ สุมทวนิช(2539, หน้า 20-21) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม ออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนในพื้นที่ บุคคล หรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจะต้องทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่ง ต้องได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการ หารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความ

คิดเห็น และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมโดยหลักการของการจัดให้มีการหารือจะต้องมีการดำเนินการก่อนที่จะมีการเสนอผลการศึกษา การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การปรึกษาหารือเป็นช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบทางเลือกในการพิจารณาตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ผู้ที่อาจได้รับผลกระทบหากมีการดำเนินโครงการหน่วยงานเจ้าของโครงการและผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการอาจมีการดำเนินการได้หลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและประเด็นที่ต้องการหารือกัน รูปแบบที่พบเห็นได้บ่อยในหลายประเทศ ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) ต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการจะส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมซักถามในประเด็นปัญหาข้อสงสัย ซึ่งในโครงการอาจมีชุมชนย่อยที่ได้รับผลกระทบหลายชุมชน ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่อาจมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในระดับที่กว้างขึ้นรวมหลายๆ ชุมชนอีก

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) บางโครงการอาจมีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดประชุมเชิงเทคนิควิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาช่วยอธิบายข้อซักถามและให้ความเห็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การประชุมและเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนอีกทางหนึ่ง การประชุมจึงอาจจัดขึ้นในที่สาธารณะทั่วไป ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งของโครงการและภาครัฐก็จะเข้าร่วมในการหารือนี้ ผลการประชุมจะต้องเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การประชุมในลักษณะนี้จะมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้นและเป็นเวทีในการเสนอข้อมูลจาก 2 ฝ่าย คือ เจ้าของโครงการและผู้ได้รับผลกระทบ การประชุมจะต้องเปิดกว้างและเจ้าของโครงการจะต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างไม่มีการปิดบังการประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับกับหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบการประชุมควรเป็นในลักษณะไม่เป็นทางการมากนักและไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การประชุมจึงอาจจัดในเวลาหลายวันและไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวและสถานที่เดียวตลอดไป สามารถเปลี่ยนไปตามพื้นที่โครงการได้ตามความเหมาะสม

3.4 การร่วมตัดสินใจ (Decision Making) ถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นไม่ใช่เรื่องที่จะดำเนินการได้ง่ายๆ อย่างแน่นอน อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนของตนเข้าไปเป็นคณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ

3.5 การใช้กลไกทางกฎหมายอาจไม่ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิของตนอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมซึ่งมักใช้เมื่อหมดช่องทางอื่นในการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับ หรือ

เพื่อพิทักษ์สิทธิโดยอาศัยมาตรการทางกฎหมาย การใช้วิธีนี้ย่อมจะทำให้เกิดความยึดถือต่อการดำเนินโครงการหรือยุติโครงการ ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะเสียเวลาแล้วยังต้องมีภาระค่าใช้จ่ายรวมทั้งมีภาระในการแสวงหาข้อมูลนอกเหนือจากในการฟังฟังทางกฎหมายแล้ว ประชาชนอาจดำเนินการในรูปแบบกึ่งกฎหมาย ซึ่งหมายถึงว่า หากประเทศนั้นมีกลไกการรับรู้เรื่องราวร้องทุกข์ในระดับที่อาจตัดสินข้อพิพาทได้เบ็ดเสร็จที่รัฐบาลอาจตั้งขึ้นโดยชั่วคราวหรือถาวรและเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่าย ประชาชนจึงอาจทำการเรียกร้องโดยตรงไปยังคณะกรรมการที่วานี้ได้

2.5.5 ประเภทของการมีส่วนร่วม

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2545, หน้า 8) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันทุกฝ่าย ถือเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จินตนา สุขจรรย์ (2549, หน้า 44) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการ

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (No Genuine Participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิกหรือการร่วมเสียสละแรงงาน

เมตต์ การ์ณจิต (2553, หน้า 32) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการมักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว

แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวคิดที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่ และพร้อมจะเปลี่ยนแปลง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 11) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนทางการท่องเที่ยวว่า เป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์และมีรายได้จากการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา (2551, หน้า 21) ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วมว่า เป็นการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว ทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการประเมินผล และที่สำคัญคือคือการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการดูแลและปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

สุรียพร พงษ์พานิช (2544, หน้า 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. การร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ร่วมประชุมและลงความเห็นว่าแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคราชการนำเสนอ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากไม่เห็นด้วย ท่านมีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไร หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้น ก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของเรามีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่นมีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดการอย่างไรบ้าง ควรแบ่งหน้าที่ใครทำอะไร ควรให้ใครเข้ามาขายได้บ้าง ควรจัดร้านค้าแผงลอยอยู่บริเวณไหนให้ดูเป็นระเบียบ ควรจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร เพื่อป้องกันมลพิษและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การร่วมกันปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนแล้วสมาชิกในชุมชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันไว้ อาทิ การวางแผนลดขยะภายใน 1 ปี ก็จะต้องร่วมกันลงมือทำให้ได้ตามแผนนั้น

3. การร่วมกันใช้ประโยชน์ สมาชิกทุกคนจะต้องมีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลัก เมื่อทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึง การลงทุนลงแรงมากก็จะได้ผลประโยชน์มาก สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

4. การร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่างๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

5. การร่วมทำนุบำรุงรักษา เมื่อมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแล้ว ทุกคนต้องร่วมกันบำรุงรักษาด้วย หากละเลยปล่อยให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรมลง นักท่องเที่ยวก็อาจจะไม่มาเยี่ยมเยือน ผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหมดไป

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เบญจวรรณ กิตติจารุกร (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ชุมชนสมุทรเจดีย์ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง การวิจัยนี้ศึกษาศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศึกษาแนวทางในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการศึกษา เอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ชาวบ้านในชุมชน เทศบาลนครระยอง และกลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำระยองและป่าชายเลน จากการศึกษาศักยภาพชุมชนสมุทรเจดีย์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศพิจารณาจากองค์ประกอบ พบว่า 1) ศักยภาพด้านพื้นที่มีความพร้อมสูงอันเนื่องมาจากความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการมีการแบ่งภารกิจความรับผิดชอบโดยชาวบ้าน กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำระยองและป่าชายเลนและเทศบาลนครระยอง 3) ศักยภาพด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกยังขาดความพร้อมด้านที่พัก ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ 4) ศักยภาพด้านกิจกรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลาย เช่น ดูนก ปลูกป่า ล่องเรือศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น 5) ศักยภาพด้านองค์กรในด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำระยองและป่าชายเลน และเทศบาลนครระยอง รวมถึงหน่วยงานราชการและเอกชน

กันทิมา จินโต (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างใช้การทดสอบค่าทีและการหาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ด้วย SWOT เทคนิค โดยใช้แบบสำรวจคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวและแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource Audit) เป็นเครื่องมือประกอบผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนนั้น ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชน มีความคิดเห็นว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ซึ่งถือ

ว่ายังไม่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย ได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อม ส่วนข้อที่ยังไม่ได้มาตรฐานได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านส่งเสริมการตลาด ประชากรกลุ่มอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กว่าประชากรกลุ่มอาชีพอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชนด้านการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรม และประเพณี และปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในชุมชนและทักษะความสามารถของชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพการณ์สถานการณ์และปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาถึงบริบททั่วไปของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้ประกอบการและผู้ที่มีอาชีพอันเกี่ยวข้องกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการของอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี ทราบดีว่าอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมมากควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทั้งวัฒนธรรม

กฤษณ์ โคตรสมบัติ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่า ความสำคัญและการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์การในการจัดการและการบริหารการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตสามพันโบก เนื่องจากเป็นการทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น

อภิวัฒน์ ภูริศวารักษ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน : ศึกษาพื้นที่บ้านฝั่งท่าหมู 5 ตำบลวังกั๊พ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นและการมีส่วนร่วมในการ

จัดการท่องเที่ยวของชุมชนผลการศึกษพบว่าชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการอนุรักษ์บ้านฝั่งท่า พัฒนา มาจากกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านซึ่งเกิดจากความคิดเห็นและการร่วมกลุ่มกันเอง ของชาวบ้านเพื่อให้การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จจึงได้พัฒนารูปแบบเป็นการ ท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่คนในชุมชนและนำมาซึ่งแรงจูงใจในการให้ความร่วมมืออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาวบ้านการจัดโครงสร้างและ การดำเนินงานของชมรมการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อการอนุรักษ์บ้านฝั่งท่าจะมีลักษณะเรียบง่ายไม่มีโครงสร้างที่ซับซ้อนเพื่อให้ เข้าใจง่ายและเกิดความโปร่งใสอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมต่างๆของชมรมการ บริหารจัดการแบ่งตามกิจกรรมต่างๆของชมรมได้กิจกรรมเรือนำเที่ยวล่องแม่น้ำปราง กิจกรรมที่พักHome Stay และอุทยานวังมัจฉา มีการระดมทุนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากชาวบ้านกันเอง และได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกบ้างการรับผลตอบแทนจะได้รับ ในลักษณะต่างๆ กันตามการมีส่วนร่วม เช่น ถ้าเป็นเจ้าของเรือนำเที่ยวจะได้รับค่าตอบแทนจากนักท่องเที่ยวโดยตรงแล้วหักเป็นเงินกองทุนของ ชมรมส่วนกิจกรรม Home Stay และกิจกรรม อุทยานวังมัจฉาจะได้รับค่าตอบแทนจากเงินปันผลที่ได้ลง หุ้นเอาไว้ การจัดการท่องเที่ยวชุมชนก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ คือ มีอาชีพ เสริมสร้างงานและเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชนมิติด้านสิ่งแวดล้อมเกิดความยั่งยืน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเนื่องจากคนในชุมชนจะมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหาของชุมชนเอง รวมถึงร่วมกัน พิจารณาริธีแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมในการดำเนินการงานประเพณีเทศกาล ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนแต่ พบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมากและภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นในส่วนของการแก้ปัญหาและอุปสรรคของ ปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ยังมีปัจจัย ดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางประการ เช่น พิพิธภัณฑ์ดนตรีพื้นบ้านและวรรณกรรมท้องถิ่นที่ ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจจัยดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ โดยพบปัญหาทั้งทางด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีอยู่น้อยและไม่ได้รับการ สนับสนุนทั้ง ทางด้านนโยบาย และงบประมาณคนในชุมชนและเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังคงเห็นความสำคัญใน เรื่องดังกล่าวน้อย

ณรงค์ โธนาโสทร (2555, บทคัดย่อ) ศักยภาพของชุมชนชาวมอญในการบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านหนองคู่ – บ่อควา อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนการศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ 2) ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ และ3) ศึกษาการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เสริมศักยภาพของชุมชนชาวมอญบ้านหนองคู่-บ่อควา อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นรูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบ สอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยในชุมชนชาวมอญบ้านหนองคู่-บ่อควา ตำบลบ้านเรือน อำเภอ ป่าซาง จังหวัดลำพูน รวมจำนวน 292 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน

ปราชญ์ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมจำนวน 6 คน ผลการศึกษาพบว่าชุมชนชาวมอญ บ้านหนองคู-ป่อควา อำเภอบ้านคา จังหวัดลำพูน ถือเป็นชุมชนชาวมอญที่มีศักยภาพในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากชุมชนชาวมอญยังให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ หวงแหวน และร่วมกันทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีเป็นประจำทุกปี เช่น การรำผีเม็ง ลอยอะมต (ลอยกระทง) บวงสรวงเจ้าแม่จามเทวี ผู้เฒ่า ผู้แก่ ยังคงพูด คຸຍສົ່ງສາກັນด้วยภาษามอญมีการสวดมนต์เป็นภาษามอญ มีการอนุรักษ์อาหารมอญ เช่น แกงมะตาด แกงมะขาน น้ำปลามอญขนมจีนมอญ เป็นต้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนชาวมอญบ้านหนองคู-บ้านป่อควา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหน่วยงานรัฐยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้และการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับชุมชนค่อนข้างมีในระดับน้อยปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญบ้านหนองคู-ป่อควา พบว่า ในระดับชุมชนชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปจัดการดูแลโบราณสถานได้เต็มที่ เด็กและเยาวชนไม่สามารถพูดคຸຍສົ່ງສາກັນได้ค่อนข้างขาดแคลนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ผู้นำชุมชนและชาวบ้านยังขาดการได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของภาครัฐ พบว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการผลักดันให้มีกิจกรรม โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องการจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า ไม่เพียงพอ ขาดหน่วยงานรัฐเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

ปรีชา คุณแสน (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ พบว่า ภาพรวมผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก โดยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ให้ชุมชนก่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนในระดับมาก และสามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้ระดับ ปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ถูกต้อง ขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ ศึกษา ดูงาน ขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ชุมชนยังขาดการร่วมกันคิดสร้างสรรค์กิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

จิรวัดน์ พิระสันต์ (2556, หน้า 232-266) ศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การรวบรวมองค์ความรู้และฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมของชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนและเพื่อเสนอยุทธศาสตร์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก

โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมเชิงวิชาการและการพัฒนา เช่น การสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม การประชุม การสัมมนาร่วมกับตัวแทนทั้งชุมชนภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนา การประเมินผลก่อนการดำเนิน โครงการและกิจกรรมย่อย จัดทำแผน และโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ร่วมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก รวมทั้ง การสำรวจและคัดเลือกองค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ระบบฐานข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต การพัฒนาจุดหมายที่เชื่อมโยงชุมชน เทศบาลนครพิษณุโลก นอกจากนี้ยังพัฒนาระบบบริการนำเที่ยวและมีคัคเทศก์ พัฒนาร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ระบบความปลอดภัย โครงข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาข้อมูลสื่อสิ่งพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อสาร การพัฒนา เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดตั้งศูนย์การท่องเที่ยวรวมทั้งประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินโครงการโดยใช้แบบสอบถาม ประเมินหลังการดำเนินโครงการและกิจกรรมย่อยต่างๆ และจัดประชุมเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2557, หน้า 196-199) ศึกษาแผนงานการพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนักท่องเที่ยวของทั้งสามจังหวัดส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพมหานคร โดยเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยกันเอง เป็นการท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ จุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้เดินทางมาท่องเที่ยวคือ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมาและชื่อเสียงของพระพุทธรูป ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนนทบุรี มีภาพลักษณ์ในการยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมและภาพลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยรามัญ สำหรับการรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางเว็บไซต์มากที่สุด ตามด้วยพันธุทิพย์และสนุกดอทคอม ในขณะที่สื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้ค้นหามากที่สุดคือ เฟสบุ๊ก และสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้เพิ่มข้อมูลในเว็บไซต์ ได้แก่ การแนะนำเส้นทาง การท่องเที่ยว แนะนำที่พักราคาประหยัดและร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในเรื่องความอร่อย 2) ความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาความพร้อมมากที่สุดเพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เมื่อเทียบกับอีก 2 จังหวัด จังหวัดปทุมธานีและนนทบุรีมีภาพลักษณ์ที่ไม่แตกต่างกัน โดยเห็นภาพความเป็นชุมชนคนมอญแต่แยกความแตกต่างระหว่างชาวมอญของแต่ละจังหวัดไม่ได้ จึงทำให้ไม่มีจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ รายได้การท่องเที่ยวของทั้งสามจังหวัดยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่หลักของการท่องเที่ยวซึ่งมักจะอยู่ในเขตพื้นที่เมือง 3) ผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี จากการประเมิน ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำ 13 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวผ่านเกณฑ์การประเมิน 10 แห่งสามารถจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ 4 เส้นทางคือ (1) เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และมีส่วนร่วม ได้แก่ เกาะเกร็ด วัดศาลเจ้าและชุมชนวัดเกาะ (2) เส้นทางท่องเที่ยวทางจิตวิญญาณ ได้แก่ วัดกู่ วัดโบสถ์ วัดท่าการ้อง (3) เส้นทางท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมและวิถีชุมชน ได้แก่ เกาะเกร็ด วัดศาลเจ้า วัดศาลาแดงและวัดนิเวศธรรมประวัติ(4) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงตำนาน ได้แก่ วัดกู่ วัดศาลเจ้า วัดพญูเชิงวรวิหาร และวัดพุทไธสวรรย์ นโยบาย

แผนยุทธศาสตร์และแนวทางการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวและยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553, บทคัดย่อ) การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญในจังหวัดปทุมธานีและเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ในด้านทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมอญ ความคิดเห็นของภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ตลอดจนพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งสิ้น 418 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 10 คนผู้ประกอบการด้านการบริการการท่องเที่ยวเอกชน และมีผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 10 คนประชาชนในอำเภอเมือง และอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 75 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมือง และอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 321 คน โดยมีรายการตรวจสอบทรัพยากร แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยสรุปได้ว่าจังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่ง อ่างเครื่องปั้นดินเผา ตุ่มสามโคก ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์ธงตะขาบ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญ ได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกายแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องแนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนชาวมอญ ควรพัฒนาด้านการคมนาคม โดยการปรับปรุงถนน และพัฒนาเส้นทางเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกันตลอดจนพัฒนาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พรทิพย์ รอดพัน และคณะ (2560, บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ในอำเภอสูงเนินจังหวัดนครราชสีมาการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพ และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,537 คน โดยการสุ่มตัวอย่างใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเป็นแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตรวจสอบยืนยัน ผลการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept – Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured) พร้อมทั้งจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อเป็นการค้นหาข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นในด้านศักยภาพและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านศักยภาพในการจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 นำไปสู่แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น ในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่สำคัญในด้านการบริหารจัดการ การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนธรรมชาติ ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นแกนกลางในการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.8 สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 เพศที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

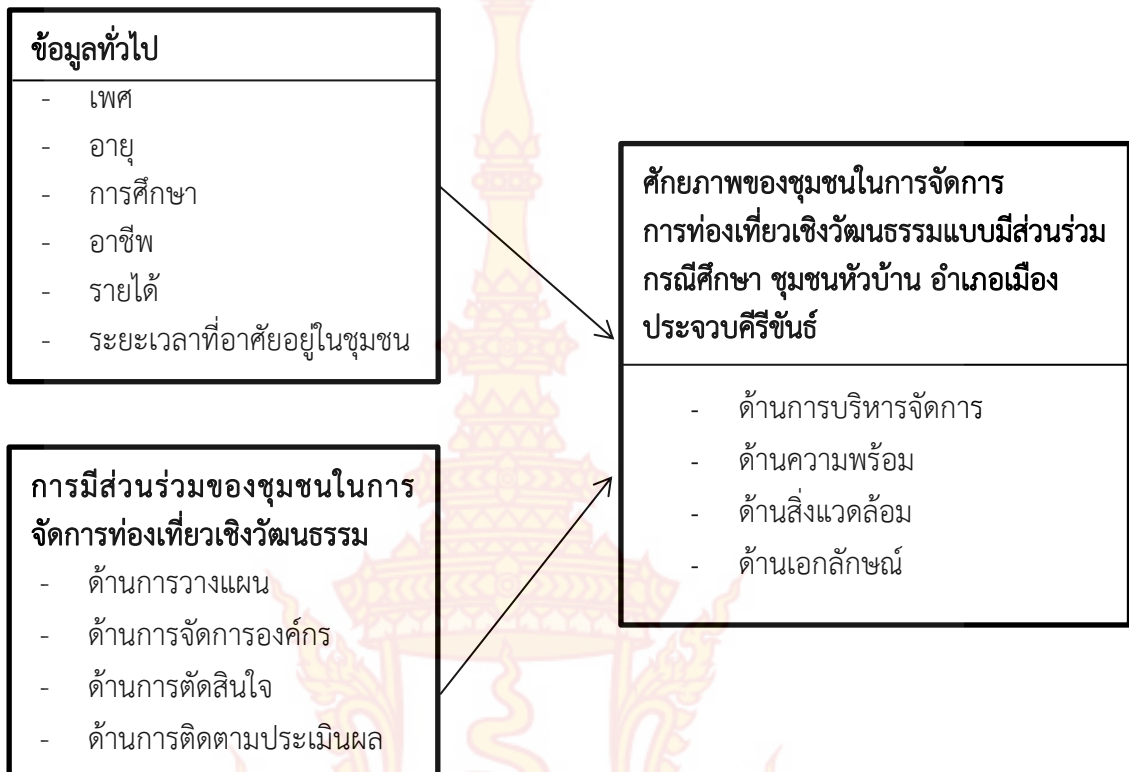
สมมติฐานที่ 3 อายุที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษาที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 5 อาชีพที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 6 รายได้ต่อเดือนที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.9 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผู้วิจัยมีวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัย ขอเสนอวิธีการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,462 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967 อ้างถึงใน ศิริพงษ์ พลทธิพันธ์, 2553, หน้า 204) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มร้อยละ 5 ดังนี้

คำนวณจากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กลุ่มตัวอย่าง 0.05)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{1,462}{1 + 1,462(0.05)^2}$$
$$= 313.80$$

ดังนั้นผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sample) โดยการเลือกสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยให้ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสในการเลือกเท่ากัน เพื่อให้ครอบคลุมความคลาดเคลื่อนจากการเก็บข้อมูลไม่ได้ตามเป้าหมาย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้สร้างแบบสอบถาม โดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านการวางแผนด้านการจัดการองค์การด้านการตัดสินใจด้านการติดตามประเมินผลจำนวน 22 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิด (Closed Ended Questions) โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากอย่างยิ่ง มาก ปานกลาง น้อย น้อยอย่างยิ่ง ดังนี้

ระดับความคิดเห็นด้วย	ระดับคะแนน
มากอย่างยิ่ง	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยอย่างยิ่ง	1

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการด้านความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมด้านเอกลักษณ์จำนวน 12 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิด (Closed Ended Question) โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากอย่างยิ่ง มาก ปานกลาง น้อย น้อยอย่างยิ่ง ดังนี้

ระดับความคิดเห็นด้วย	ระดับคะแนน
มากอย่างยิ่ง	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยอย่างยิ่ง	1

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ

3.2.2 การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

1) การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ เพื่อให้มีความครอบคลุมของข้อคำถามตามเนื้อหา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถามมีดังนี้

1. นางกฤษณา แผ่แสงจันทร์ วัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(รป.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. นางสาวกษิญาภรณ์ สร้อยทอง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(ศษ.ม.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. นางสาวรติพร วัฒนการคำดี นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(บธ.ม.) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผู้วิจัยได้ประเมินค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC = 0.99

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษาจริง จำนวน 30 คน ณ ชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำแบบสอบถามวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95 โดยประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

3.2.3 การแปลความหมาย

การแปลผลคะแนนส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยแบ่งช่วงคะแนนโดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และใช้วิธีหาความกว้างอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5-1)}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนในแบบสอบถามตามแนวคิดของของเบสต์และคานน์ (Best & Kahn, 1989, p. 247) ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยอย่างยิ่ง

การแปลผลคะแนนส่วนที่ 3 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยแบ่งช่วงคะแนนโดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และใช้วิธีหาคความกว้างอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5-1)}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนในแบบสอบถามตามแนวคิดของของเบสต์และคานน์ (Best & Kahn, 1989, p. 247) ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยอย่างยิ่ง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่วังไกลกังวล จัดทำหนังสือถึงสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนในชุมชนบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและแจ้งวัตถุประสงค์ของการตอบแบบสอบถาม โดยให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามอย่างอิสระ

3) จำนวนแบบสอบถาม 320 ชุด สามารถเก็บคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ได้ทั้งหมดจำนวน 320ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อมีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดแล้วผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาประมวลผลข้อมูล

4) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 - 31 กรกฎาคม 2562 รวมระยะเวลา 1 เดือน

3.3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

1) การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และมีความสอดคล้องกันของคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถามทุกชุด

2) การลงรหัสข้อมูล (Coding) เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวม และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำแบบสอบถามมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้

3) การประมวลผล (Computing) ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทสืบเนื่องจากความรู้ของผู้ประกอบการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์OTOPกลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา (QuadrantD) จำแนกตามอำเภอ เพื่อทดสอบสมมติฐานตามวัตถุประสงค์ ใช้สถิติ (F-test) และหากพบความแตกต่างทดสอบด้วยวิธีการของ Scheffe หากไม่พบรายคู่ที่แตกต่างทดสอบด้วยวิธี Least Significant Different (LSD)

3.3.4 แบบสอบถามปลายเปิด ใช้การแจกแจงความถี่และจัดระเบียบข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้พรรณนาข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยหาค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละด้าน และแต่ละข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์ของเบสต์และคานน์ (Best & Kahn, 1989, p. 247)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละด้านและแต่ละข้อแล้วแปรผลตามเกณฑ์ของเบสต์และคานน์ (Best & Kahn, 1989, p. 247)

4. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติการค่าที (T - Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม และสถิติทดสอบค่าเอฟ (T - Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม และสถิติทดสอบค่าเอฟ (F - Test) สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการศึกษา เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของ ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านอำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 ชุดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในลักษณะคำอธิบายประกอบตารางตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชน

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศอายุ การศึกษาอาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ของผู้ตอบ แบบสอบถามจำนวน 320 คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่า ร้อยละ (Percentage) ผู้ศึกษาได้นำผลด้วยค่าร้อยละ ค่าความถี่ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (N = 320 คน)	ร้อยละ
ชาย	80	25.00
หญิง	240	75.00
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (N = 320 คน)	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 20 ปี	7	2.19
2. 21 - 30 ปี	13	4.06
3. 31 - 40 ปี	199	62.19
4. 41 - 50 ปี	75	23.44
5. 51 - 60 ปี	12	3.75
6. 60 ปีขึ้นไป	14	4.37
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุปี 31 -40 ปี จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 62.19 รองลงมาคืออายุ 41 - 50 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.44 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.37 มีอายุ 21- 30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.06 มีอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และมีอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.19 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (N = 320 คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	0.94
2. ประถมศึกษา	23	7.19
3. มัธยมศึกษา	58	18.13
4. ปวช.	39	12.19
5. ปวส./อนุปริญญา	86	26.87
6.ปริญญาตรี	90	28.12
7. สูงกว่าปริญญาตรี	21	6.56
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 28.12 รองลงมาคือระดับการศึกษาปวส./อนุปริญญา จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 26.87 ระดับศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 18.13 ระดับการศึกษา ปวช. จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 12.19 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 7.19 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.56 และระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (N = 320 คน)	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	14	4.38
2. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	78	24.38
3. ค้าขาย	101	31.56
4. ประกอบธุรกิจโรงแรม	39	12.19
5. พนักงานเอกชน	49	15.31
6. ประมง	14	4.38
7. อื่นๆ	25	7.80
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 31.56 รองลงมามีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 24.38 อาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 15.31 อาชีพประกอบธุรกิจโรงแรม จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 12.19 อาชีพอื่นๆ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 และอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเท่ากับอาชีพประมง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.38

ตารางที่ 4.5 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (N = 320 คน)	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 10,000 บาท	62	19.38
2. 10,001 ถึง 20,000 บาท	150	46.88
3. 20,001 ถึง 30,000 บาท	89	27.80
4. มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	19	5.94
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 46.88 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 19.38 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.94ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	จำนวน (N = 320 คน)	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 1 ปี	28	8.75
2. 1 - 3 ปี	38	11.88
3. 4 - 6 ปี	107	33.44
4. 7 - 10 ปี	81	25.30
5. 10 ปีขึ้นไป	66	20.63
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 4 - 6 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 33.44 รองลงมามีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 7 - 10 ปีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 20.63 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1 - 3 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 11.88 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.68	0.621	มาก
2. ด้านความพร้อม	3.75	0.551	มาก
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.18	0.515	มาก
4. ด้านเอกลักษณ์	3.85	0.560	มาก
รวม	3.86	0.377	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วย ด้านศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.377 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.515 รองลงมาคือ ด้านเอกลักษณ์ มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.560 ด้านความพร้อม มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.551 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการ มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.621 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการบริหารจัดการ

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยว	ระดับความสำเร็จ					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำเร็จ
	มาก อย่าง ยิ่ง(%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่างยิ่ง (%)			
ด้านการบริหาร จัดการ								
23. คณะกรรมการ ชุมชนบริหาร โครงการโดยยึด หลักการมีส่วนร่วม ของประชาชนและ มีบทบาทหน้าที่ที่ ชัดเจนในการ ดำเนินงาน								
	31 (9.69)	175 (54.69)	105 (32.81)	8 (2.50)	1 (0.31)	3.71	0.686	มาก
24. คณะกรรมการ ชุมชนมีความรวดเร็ว ในการประสานงาน ไปยังจุดต่างๆ เพื่อ ให้บริการ นักท่องเที่ยว								
	19 (5.94)	181 (56.56)	111 (34.69)	8 (2.50)	1 (0.31)	3.65	0.644	มาก
25 คณะกรรมการ ชุมชนมีการสร้าง เครือข่ายเพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยว								
	22 (6.88)	182 (56.88)	108 (33.75)	7 (2.19)	1 (0.31)	3.68	0.648	มาก
	รวม					3.68	0.621	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.621 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านชุมชนที่บ้าน มีความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.686 รองลงมาคือ คณะกรรมการชุมชนมีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.648 และคณะกรรมการชุมชนมีความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดบริการต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.644 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านความพร้อม

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับความสำเร็จ					\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
	มาก อย่างยิ่ง (%)	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่างยิ่ง (%)			
ด้านความพร้อม								
26. ชุมชนของท่านมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว	36 (11.25)	1.92 (60.00)	89 (27.81)	3 (0.94)	0 (0.00)	3.82	0.629	มาก
27. ชุมชนของท่านมีความพร้อมเมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย	32 (10.00)	178 (55.63)	104 (32.50)	6 (1.88)	0 (0.00)	3.74	0.658	มาก
28. ชุมชนของท่านมีความพร้อมด้านอาหารสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว	23 (7.19)	180 (56.25)	113 (35.31)	4 (1.25)	0 (0.00)	3.69	0.618	มาก
	รวม					3.75	0.551	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านความพร้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.551 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบ ชาวบ้านชุมชนหัวบ้านมีความเห็นว่า ชุมชนมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.629 รองลงมาคือ ชุมชนมีความพร้อมเมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย มีค่าเฉลี่ย 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.658 และชุมชนมีความพร้อมด้านอาหารสำหรับการบริการนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.618 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อม

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับความสำเร็จ					\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)			
ด้านสิ่งแวดล้อม								
29. ชุมชนของท่านมีการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชุมชน	163 (50.94)	123 (38.44)	34 (10.63)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.40	0.674	มากที่สุด
30. ชุมชนของท่านมีการดูแลรักษาสภาวะแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในชุมชนให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ	134 (41.88)	137 (42.81)	47 (14.69)	2 (0.63)	0 (0.00)	4.25	0.725	มากที่สุด
31. ชุมชนของท่านมีการบริหารจัดการน้ำเสียจากครัวเรือนและแหล่งอื่นๆ เช่น ร้านค้าร้านอาหาร	56 (17.50)	159 (49.69)	105 (32.81)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.85	0.694	มาก
	รวม					4.18	0.515	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.515 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านชุมชนหัวบ้านเห็นว่า ชุมชนมีการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.674 รองลงมาคือ ชุมชนมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.725 และชุมชนมีการบริหารจัดการน้ำเสียจากครัวเรือนและแหล่งอื่นๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.694 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านเอกลักษณ์

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับความสำเร็จ					\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
	มากที่สุด (%)	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	น้อยที่สุด (%)			
ด้านเอกลักษณ์								
32. ชุมชนของท่านมีความพร้อมของร้านขายของที่ระลึกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	73 (24.33)	181 (60.33)	46 (15.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.09	0.624	มาก
33. ชุมชนของท่านมีการให้บริการแก่ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ	63 (21.00)	190 (63.33)	47 (15.67)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.05	0.604	มาก
34. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	108 (36.00)	170 (56.67)	22 (7.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.29	0.594	มากอย่างยิ่ง
รวม						3.85	0.560	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่าศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านเอกลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.560 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านชุมชนหัวบ้านเห็นว่าชุมชนมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.594 รองลงมาคือ ชุมชนมีความพร้อมของร้านขายของที่ระลึกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.624 และชุมชนมีการให้บริการแก่ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.604 ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยรวมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็นด้วย
1. ด้านการวางแผน	3.40	0.637	ปานกลาง
2. ด้านการจัดการองค์กร	3.70	0.626	มาก
3. ด้านการตัดสินใจ	3.61	0.624	มาก
4. ด้านการติดตามประเมินผล	3.57	0.614	มาก
รวม	3.57	0.512	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.512 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการองค์กร มีระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.626 รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ มีระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.624 ด้านการติดตามประเมินผล มีระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.614 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน มีระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.636 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการวางแผน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็นด้วย					\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็นด้วย
	มาก อย่าง ยิ่ง(%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่าง ยิ่ง (%)			
ด้านการวางแผน								
7. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนต่างๆ เช่นการจัดระบบคมนาคมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวก	26 (8.13)	80 (25.00)	203 (63.44)	9 (2.81)	2 (0.63)	3.37	0.701	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	ระดับความคิดเห็นด้วย					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น ด้วย
	มาก อย่าง ยิ่ง(%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่าง ยิ่ง (%)			
ด้านการวางแผน								
8. ท่านร่วมแสดง ความคิดเห็นในการ จัดการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	24 (7.50)	78 (24.38)	203 (63.44)	15 (4.79)	0 (0.00)	3.35	0.687	ปาน กลาง
9. ท่านมีส่วนช่วยใน การประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆใน การดำเนินกิจกรรม ของชุมชน	23 (7.19)	109 (34.06)	178 (55.63)	10 (3.13)	0 (0.00)	3.45	0.675	มาก
10. ท่านมีส่วนร่วมใน การกำหนดกิจกรรม หรือโครงการที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมใน ชุมชน	27 (8.44)	99 (30.94)	182 (56.88)	12 (3.75)	0 (0.00)	3.44	0.701	มาก
รวม						3.40	0.637	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.637 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านในชุมชนหัวบ้านเห็นว่าท่านมีส่วนช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.675 รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.701 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนต่างๆ เช่น การจัดการระบบคมนาคม การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.701 และท่านแสดงความคิดเห็นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.687 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการองค์กร

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็นด้วย					\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็นด้วย
	มาก อย่าง ยิ่ง(%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่างยิ่ง (%)			
ด้านการจัดการองค์กร								
11. ชุมชนของท่านมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	30 (9.38)	202 (63.13)	76 (23.75)	10 (3.13)	2 (0.63)	3.78	0.681	มาก
12. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะทางวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	28 (8.75)	196 (61.25)	83 (25.94)	11 (3.44)	2 (0.63)	3.74	0.689	มาก
13. ท่านเข้าร่วมประชุมปรึกษาและกำหนดทิศทางการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน	25 (7.81)	175 (54.69)	104 (32.50)	11 (3.44)	5 (1.56)	3.64	0.743	มาก
14. ชุมชนของท่านเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดรูปแบบโครงการของชุมชน	20 (6.25)	189 (59.06)	98 (30.63)	10 (3.13)	3 (0.94)	3.67	0.684	มาก
	รวม					3.70	0.626	มาก

จากตาราง ที่ 4.14 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.626 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชุมชนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.681 รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะทางวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.689 ชุมชนเปิดโอกาสให้ท่านร่วมในการจัดรูปแบบโครงการของชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.684 และท่านเข้าร่วมประชุมปรึกษาและกำหนดทิศทางการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.743 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็นด้วย					\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็นด้วย
	มาก อย่าง ยิ่ง(%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่าง ยิ่ง (%)			
ด้านการตัดสินใจ								
15. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน	17 (5.31)	164 (51.25)	130 (40.63)	9 (2.81)	0 (0.00)	3.59	0.637	มาก
16. ท่านร่วมกำหนดคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน	28 (8.75)	164 (51.25)	116 (36.25)	12 (3.75)	0 (0.00)	3.65	0.692	มาก
17. ท่านมีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน	23 (7.19)	163 (50.94)	117 (36.56)	17 (5.31)	0 (0.00)	3.60	0.701	มาก
18. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน	17 (5.31)	168 (52.50)	119 (37.19)	16 (5.00)	0 (0.00)	3.58	0.672	มาก
	รวม					3.61	0.624	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชาวบ้านชุมชนหัวบ้าน เห็นว่า ท่านร่วมกำหนดคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.692 รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการวางกฎ ระเบียบของกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.701 ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.637 และ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.672 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 จำนวน (ความถี่) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการติดตามประเมินผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นด้วย					\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็นด้วย
	มาก อย่าง ยิ่ง(%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย อย่างยิ่ง (%)			
ด้านการติดตามประเมินผล								
19. ท่านร่วมตรวจสอบงบประมาณในการดำเนินโครงการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	29 (9.06)	144 (45.00)	144 (35.63)	32 (10.00)	1 (0.31)	3.53	0.807	มาก
20. ท่านร่วมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนสม่ำเสมอ	23 (7.19)	170 (53.13)	108 (33.75)	19 (5.94)	0 (0.00)	3.62	0.708	มาก
21. ท่านนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน	27 (8.44)	148 (46.25)	135 (42.19)	10 (3.13)	0 (0.00)	3.60	0.688	มาก
22. ท่านร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้าและผลการดำเนินโครงการต่างๆของชุมชน	21 (6.56)	144 (45.00)	143 (44.69)	11 (3.44)	1 (0.31)	3.54	0.685	มาก
	รวม					3.57	0.614	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.614 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านร่วมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.708 รองลงมาคือ ท่านนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.688 ท่านร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้าและผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.685 และท่านร่วมตรวจสอบงบประมาณในการดำเนินโครงการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.807ตามลำดับ

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็นด้วย
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.68	0.621	มาก
2. ด้านความพร้อม	3.75	0.551	มาก
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.18	0.515	มาก
4. ด้านเอกลักษณ์	3.85	0.560	มาก
รวม	3.86	0.377	มาก

จากตารางที่ 4.17 สมมติฐานที่ 1 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้วยต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความพร้อม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเอกลักษณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.377 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 เพศที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	T	sig
ด้านการบริหารจัดการ	ชาย	80	3.78	0.65	2.725	0.100
	หญิง	240	3.65	0.61		
ด้านความพร้อม	ชาย	80	3.88	0.56	6.453	0.012*
	หญิง	240	3.70	0.54		
ด้านสิ่งแวดล้อม	ชาย	80	4.21	0.47	0.663	0.416
	หญิง	240	4.16	0.53		
ด้านเอกลักษณ์	ชาย	80	4.00	0.59	7.831	0.005*
	หญิง	240	3.80	0.54		
รวม	ชาย	80	3.97	0.41	8.651	0.004*
	หญิง	240	3.83	0.36		

จากตารางที่ 4.18 สมมติฐานที่ 2 สรุปลงได้ว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ พบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า T - test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณได้ค่า sig = 0.004 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อม และด้านเอกลักษณ์ มีค่า sig น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า เพศที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 3 อายุที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านการบริหารจัดการ	น้อยกว่า 20 ปี	7	3.95	0.826	1.868	5	0.100
	21 - 30 ปี	13	3.67	0.561			
	31 - 40 ปี	199	3.74	0.629			
	41 - 50 ปี	75	3.52	0.570			
	51 - 60 ปี	12	3.69	0.688			
	60 ปีขึ้นไป	14	3.52	0.550			
ด้านความพร้อม	น้อยกว่า 20 ปี	7	4.19	0.766	2.788	5	0.018*
	21 - 30 ปี	13	3.62	0.448			
	31 - 40 ปี	199	3.76	0.528			
	41 - 50 ปี	75	3.63	0.523			
	51 - 60 ปี	12	4.06	0.736			
	60 ปีขึ้นไป	14	3.88	0.649			
ด้านสิ่งแวดล้อม	น้อยกว่า 20 ปี	7	4.57	0.418	3.273	5	0.007*
	21 - 30 ปี	13	4.21	0.688			
	31 - 40 ปี	199	4.18	0.512			
	41 - 50 ปี	75	4.05	0.471			
	51 - 60 ปี	12	4.14	0.459			
	60 ปีขึ้นไป	14	4.55	0.482			

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม							
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านเอกลักษณ์	น้อยกว่า 20 ปี	7	4.19	0.604	3.733	5	0.003*
	21 – 30 ปี	13	3.72	0.488			
	31 – 40 ปี	199	3.89	0.539			
	41 – 50 ปี	75	3.67	0.5841			
	51 – 60 ปี	12	4.06	0.633			
	60 ปีขึ้นไป	14	4.17	0.429			
รวม	น้อยกว่า 20 ปี	7	4.23	0.604	4.943	5	0.000*
	21 – 30 ปี	13	3.80	0.313			
	31 – 40 ปี	199	3.89	0.367			
	41 – 50 ปี	75	3.72	0.313			
	51 – 60 ปี	12	3.99	0.448			
	60 ปีขึ้นไป	14	4.03	0.431			

จากตารางที่ 4.19 สมมติฐานที่ 3 สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ พบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F – test แล้ว โดยภาพรวมค่านวนค่า sig = 0.000 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเอกลักษณ์ มีค่า sig น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า อายุที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 4 การศึกษาที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามการศึกษา

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม							
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านการบริหารจัดการ	ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	3.11	1.018	1.178	6	0.318
	ประถมศึกษา	23	3.69	0.635			
	มัธยมศึกษา	58	3.59	0.726			
	ปวช.	39	3.70	0.741			
	ปวส./อนุปริญญา	86	3.62	0.543			
	ปริญญาตรี	90	3.78	0.536			
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	3.76	0.625			

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน								
ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม								
ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig	
ด้านความพร้อม	ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	3.33	1.527	1.396	6	0.216	
	ประถมศึกษา	23	3.78	0.632				
	มัธยมศึกษา	58	3.79	0.660				
	ปวช.	39	3.79	0.504				
	ปวส./อนุปริญญา	86	3.68	0.471				
	ปริญญาตรี	90	3.71	0.535				
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	4.00	0.316				
ด้านสิ่งแวดล้อม	ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	5.00	0.000	1.342	6	0.238	
	ประถมศึกษา	23	4.16	0.470				
	มัธยมศึกษา	58	4.15	0.508				
	ปวช.	39	4.19	0.444				
	ปวส./อนุปริญญา	86	4.18	0.584				
	ปริญญาตรี	90	4.16	0.519				
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	4.16	0.344				
ด้านเอกลักษณ์	ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	4.00	0.667	1.871	6	0.085	
	ประถมศึกษา	23	3.79	0.423				
	มัธยมศึกษา	58	3.94	0.473				
	ปวช.	39	3.80	0.619				
	ปวส./อนุปริญญา	86	3.74	0.524				
	ปริญญาตรี	90	3.88	0.631				
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	4.13	0.522				
รวม	ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	3.86	0.420	0.935	6	0.470	
	ประถมศึกษา							
	มัธยมศึกษา	23	3.86	0.077				
	ปวช.	58	3.87	0.055				
	ปวส./อนุปริญญา	39	3.87	0.062				
	ปริญญาตรี							
	สูงกว่าปริญญาตรี	86	3.80	0.036				
	90	3.88	0.041					
	21	4.01	0.072					

จากตารางที่ 4.20 สมมติฐานที่ 4 สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F – test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณได้ ค่า sig = 0.470 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่า sig มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 5 อาชีพที่ต่างก็มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig				
ด้านการบริหารจัดการ	เกษตรกรรวม	14	3.83	0.535	4.302	6	0.000*				
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	78	3.68	0.566							
	ค้าขาย	101	3.77	0.553							
	ประกอบธุรกิจ	39	3.53	0.586							
	โรงแรม										
	พนักงานเอกชน	49	3.70	0.541							
	ประมง	14	4.05	0.738							
	อื่นๆ	25	3.21	0.922							
	ด้านความพร้อม	เกษตรกรรวม	14	3.74				0.542	0.130	6	0.993
		รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	78	3.76				0.494			
ค้าขาย		101	3.75	0.579							
ประกอบธุรกิจ		39	3.73	0.452							
โรงแรม											
พนักงานเอกชน		49	3.71	0.569							
ประมง		14	3.81	0.581							
อื่นๆ		25	3.81	0.727							

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านสิ่งแวดล้อม	เกษตรกรรม	14	4.17	0.429	0.982	6	0.438
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	78	4.17	0.458			
	ค้าขาย	101	4.14	0.527			
	ประกอบธุรกิจ	39	4.15	0.500			
	โรงแรม						
	พนักงานเอกชน	49	4.14	0.605			
	ประมง	14	4.33	0.489			
	อื่นๆ	25	4.37	0.521			
	ด้านเอกลักษณ์	เกษตรกรรม	14	3.3			
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ		78	3.93	0.628			
ค้าขาย		101	3.80	0.525			
ประกอบธุรกิจ		39	3.71	0.479			
โรงแรม							
พนักงานเอกชน		49	3.82	0.545			
ประมง		14	3.69	0.685			
พนักงานเอกชน		25	4.17	0.431			
รวม		เกษตรกรรม	14	3.92	0.341	0.635	6
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	78	3.88	0.345			
	ค้าขาย	101	3.86	0.383			
	ประกอบธุรกิจ	39	3.78	0.331			
	โรงแรม						
	พนักงานเอกชน	49	3.85	0.389			
	ประมง	14	3.97	0.447			
	อื่นๆ	25	3.89	0.471			

จากตารางที่ 4.21 สมมติฐานที่ 5 สรุปลงได้ว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน จำแนกตามอาชีพ พบว่าเมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F - test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณได้ค่า sig = 0.702 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความพร้อม และด้านสิ่งแวดล้อม มีค่า sig มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า อาชีพที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 6 รายได้ต่อเดือนที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านการบริหารจัดการ	ไม่เกิน 10,000 บาท	62	3.56	0.880	2.070	3	0.104
	10,000 – 20,000 บาท	150	3.65	0.561			
	20,001 – 30,000 บาท	89	3.79	0.507			
	มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	19	3.75	0.815			
ด้านความพร้อม	ไม่เกิน 10,000 บาท	62	3.75	0.635	1.061	3	0.366
	10,000 – 20,000 บาท	150	3.74	0.529			
	20,001 – 30,000 บาท	89	3.72	0.513			
	มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	19	3.96	0.597			
ด้านสิ่งแวดล้อม	ไม่เกิน 10,000 บาท	62	4.35	0.556	5.577	3	0.001*
	10,000 – 20,000 บาท	150	4.17	0.500			
	20,001 – 30,000 บาท	89	4.03	0.476			
	มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	19	4.32	0.490			
ด้านเอกลักษณ์	ไม่เกิน 10,000 บาท	62	3.95	0.515	10.277	3	0.000*
	10,000 – 20,000 บาท	150	3.82	0.560			
	20,001 – 30,000 บาท	89	3.72	0.519			
	มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	19	4.44	0.485			

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
รวม	ไม่เกิน 10,000 บาท	62	3.90	0.429	3.792	3	0.011*
	10,000 – 20,000 บาท	150	3.85	0.335			
	20,001 – 30,000 บาท	89	3.82	0.368			
	มากกว่า 30,000 บาท	19	4.12	0.458			
	ขึ้นไป						

จากตารางที่ 4.22 สมมติฐานที่ 6 สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F – test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณได้ค่า sig = 0.011 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเอกลักษณ์มีค่า sig น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า รายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนที่ต่างกับมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านการบริหารจัดการ	น้อยกว่า 1 ปี	28	3.68	0.548	0.342	4	0.850
	1 – 3 ปี	38	3.71	0.503			
	4 – 6 ปี	107	3.68	0.688			
	7 – 10 ปี	81	3.62	0.572			
	10 ปีขึ้นไป	66	3.74	0.663			
ด้านความพร้อม	น้อยกว่า 1 ปี	28	3.57	0.504	1.835	4	0.122
	1 – 3 ปี	38	3.67	0.438			
	4 – 6 ปี	107	3.81	0.592			
	7 – 10 ปี	81	3.69	0.531			
	10 ปีขึ้นไป	66	3.83	0.568			

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	df	sig
ด้านสิ่งแวดล้อม	น้อยกว่า 1 ปี	28	4.06	0.436	1.080	4	0.002*
	1 - 3 ปี	38	4.05	0.392			
	4 - 6 ปี	107	4.08	0.543			
	7 - 10 ปี	81	4.33	0.566			
	10 ปีขึ้นไป	66	4.26	0.439			
ด้านเอกลักษณ์	น้อยกว่า 1 ปี	28	3.58	0.432	1.271	4	0.000*
	1 - 3 ปี	38	3.61	0.574			
	4 - 6 ปี	107	3.79	0.541			
	7 - 10 ปี	81	3.88	0.580			
	10 ปีขึ้นไป	66	4.17	0.450			
รวม	น้อยกว่า 1 ปี	28	3.72	0.274	4.230	4	0.002*
	1 - 3 ปี	38	3.76	0.263			
	4 - 6 ปี	107	3.84	0.414			
	7 - 10 ปี	8	3.88	0.358			
	10 ปีขึ้นไป	66	4.00	0.389			

จากตารางที่ 4.23 สมมติฐานที่ 7 สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน พบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F - test แล้วโดยภาพรวมคำนวณได้ค่า sig = 0.002 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเอกลักษณ์ มีค่า sig น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาลักษณะบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,462 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 320 ราย คำนวณโดยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 - 1) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลักษณะคำถามปลายปิด แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะคำถามปลายปิด แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ
 - 2) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยง (Validity) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน (ตั้งรายชื่อในภาคผนวก) แล้วนำมาหาค่า IOC ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 หลังจากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริงที่ ชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้ววิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

3) การรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจำนวน 320 ชุดได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 365 ชุด หรือ 100 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 - 31 สิงหาคม 2562 รวมระยะเวลา 2 เดือน

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไคสแควร์ (Chi - squency Test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

5.2 สรุปผลการศึกษาวิจัย

5.2.1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีอายุปี 31 -40 ปี จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 62.19 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 28.12 มีอาชีพค้าขาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 31.56 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 46.88 และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 4 - 6 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 33.44

5.2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วยด้านศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.377 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.515 รองลงมาคือ ด้านเอกลักษณ์ มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.560 ด้านความพร้อม มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.551 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.621 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.621 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านชุมชนหัวบ้าน มีความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.686 รองลงมาคือ คณะกรรมการชุมชนมีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.648 และคณะกรรมการชุมชนมีความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดบริการต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.65ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.644 ตามลำดับ

2) ด้านความพร้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.551 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบ ชาวบ้านชุมชนหัวบ้านมีความเห็นว่า ชุมชนมีความพร้อม

ด้านโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.629 รองลงมาคือ ชุมชนมีความพร้อมเมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย มีค่าเฉลี่ย 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.658 และชุมชนมีความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.618 ตามลำดับ

3) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.515 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านชุมชนหัวบ้านเห็นว่า ชุมชนมีการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.674 รองลงมาคือ ชุมชนมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.725 และชุมชนมีการบริหารจัดการน้ำเสียจากครัวเรือนและแหล่งอื่นๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.694 ตามลำดับ

4) ด้านเอกลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.560 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวบ้านชุมชนหัวบ้านเห็นว่า ชุมชนมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.594 รองลงมาคือ ชุมชนมีความพร้อมของร้านขายของที่ระลึกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.624 และชุมชนมีการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษา และอาชีพไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สรุปดังนี้

1) เพศ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า T - test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณได้ ค่า sig = 0.004 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อม และด้านเอกลักษณ์ มีค่า sig น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า เพศที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) อายุ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F - test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณค่า sig = 0.000 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเอกลักษณ์ มีค่า sig น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า อายุที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3) ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่า F - test แล้ว โดยภาพรวมคำนวณได้ ค่า sig = 0.470 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่า sig มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการทดสอบพบว่าอาชีพที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 รายได้ต่อเดือนที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการทดสอบพบว่ารายได้ต่อเดือนที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการทดสอบพบว่าระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ทัศนศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านเอกลักษณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ผู้วิจัยจะอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะชาวบ้านในชุมชนหัวบ้าน ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ มีความห่วงใยในพื้นที่บริเวณชุมชน พยายามรักษาสภาพเดิมของชุมชนที่มีบ้านเรือนที่มีความเก่าแก่ รวมทั้งยังมีการจัดระเบียบภายในชุมชนให้มีความสะอาด และคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมเพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้รุ่นลูกรุ่นหลาน

เมื่อเทียบเคียงวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า เป็นไปตาม ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 15) ได้เสนอว่า การบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทุกคนในพื้นที่และทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และรวมเสนอแนวทางการดำเนินการ ได้แก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและการบริโภค เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การดำรงชีวิตตามวิถีไทย เพื่อปลูกฝังค่านิยมการบริโภคอย่างพอเพียง รณรงค์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึก ความรู้ความเข้าใจและสร้างค่านิยมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนของคนในพื้นที่โดยคนในพื้นที่ร่วมมือกันในการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถในด้านการจัดการท่องเที่ยวและการให้บริการที่ดีขึ้น และนำผลที่ได้เป็นพื้นฐานในการ

กำหนดทิศทางการพัฒนาท่องเที่ยวในอนาคตบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตซึ่งสอดคล้องกับวิวัฒนาการ บัญญัติ (2529, หน้า 40 - 42) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณา และการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต
2. ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย
4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆของแหล่งท่องเที่ยว
5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัด ด้านพื้นที่ข้อจำกัด ทางด้านบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดชีวิต นันทวัน อนุชญา (2552, หน้า 73) ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความเห็นว่า ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งวัฒนธรรมงานประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานล้วน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน ซึ่งชุมชนหัวบ้าน ได้มีการปลูกฝังให้ประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหนในทรัพยากรการของชุมชน

2) ด้านเอกลักษณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจำเป็นเพราะชุมชนยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาช้านาน เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่คนรุ่นหลังที่ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวประกอบกับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและมีวิถีชีวิตดั้งเดิมชุมชนที่ยังยึดถือกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย เช่น กิจกรรมประเพณีทำบุญตักบาตรแบบโบราณ จะมีขึ้นเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 06.00 น. ถึง 17.30 น. ภายได้ชื่อ ทำความดี หิ้วตะกร้า นั่งสาด ตักบาตรพระ ถนนเก่า 100 ปีสู่วัด ตลอดแนวถนนซึ่งมีความยาวกว่า 200 เมตร

เมื่อเทียบเคียงวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า เป็นไปตามที่จารุณีกลินดีปสี(2541, หน้า 32 - 33) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินศักยภาพต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ 1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นรวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ความสะดวก ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537, หน้า 134-136) ที่ว่า ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะ

แตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ โจรนโสทร (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนชาวมอญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านหนองคู - บ่อควา อำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน ให้ความเห็นว่าชุมชนชาวมอญมีศักยภาพในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากชุมชนชาวมอญยังให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ หวงแหวน และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และร่วมกันทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีเป็นประจำทุกปี เช่น การรำผีเม็ง ลอยอะมต (ลอยกระทง) การพูดคุยสื่อสารกับด้วยภาษามอญ

3) ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด น่าจะเป็นเพราะขาดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้คำแนะนำและรับผิดชอบ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนยังไม่มีความรู้ในการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้การบริหารงานส่วนใหญ่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ขาดความต่อเนื่องและการประชาสัมพันธ์ที่ดี

เมื่อเทียบเคียงวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า เป็นไปตามที่มิศรา สามารถ (2543, หน้า 25) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวว่า เป็นกระบวนการที่กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน ในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีความรับผิดชอบและสัมพันธ์กัน

ซึ่งสอดคล้องกับสุรพร พงษ์พานิช (2544, หน้า 17) การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้นการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ โดยประการที่ 1. การร่วมกันวางแผนเป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนร่วมประชุมและลงความเห็นวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคราชการนำเสนอ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากไม่เห็นด้วยท่านมีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไรหากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนมีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่นมีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้างควรมีการจัดการอย่างไรบ้างควรแบ่งหน้าที่ใครทำอะไรควรตั้งร้านค้าตรงไหนก็หลังควรให้ใครเข้ามาขายได้บ้างควรจัดร้านค้าแผงลอยอยู่บริเวณไหนให้ดูเป็นระเบียบควรขายของราคาเท่าใดควรจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรเพื่อป้องกันมลพิษและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา คุณแสน (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ถูกต้อง ขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ ศึกษาดูงาน ขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ชุมชนยังขาดการร่วมกันคิด สร้างสรรค์กิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

5.2.2 ลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษาและอาชีพ ไม่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเทียบเคียงวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่าเป็นไปตามที่ William Erwin (2521, อ้างถึงใน สุรินทร์ คล้ายจินดา, 2539 หน้า 22-23) ได้กล่าวว่า ศักยภาพหมายถึง บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาด้วยตนเองในการดำเนินงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้วิทยาการอย่าง ชำนาญและเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาสนับสนุนให้สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนา พร้อมกับติดตามงานขององค์กรและส่วนผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ มั่งคั่ง (2559, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของชุมชนจะต้องให้พลังอำนาจกับชาวบ้านเป็นกลไกหลักเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาเชิงพื้นที่ การหนุนเสริมศักยภาพจะทำให้ ชาวบ้านในชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรชุมชน และสำนึก สาธารณะว่าได้รับประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างแท้จริงซึ่งนับเป็นกระบวนการพัฒนาที่ท้าทายมากไม่เพียงต่อชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการบริหารจัดการ

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการชุมชนมีความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดบริการต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อความชัดเจนในการดำเนินงาน เช่น การรวมกลุ่มหรือชมรมในชุมชนเพื่อร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน และการปฏิบัติงานหรือการแบ่งภารกิจความรับผิดชอบ นอกจากนั้น ยังควรมีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมจากภาครัฐ เอกชนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน

2) ด้านความพร้อม

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนของท่านมีความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ชุมชนควรมีการสำรวจถึงความต้องการภายในชุมชนว่าสิ่งใดที่ต้องพัฒนาหรือปรับปรุง เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารที่มีความหลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และร้านอาหารพื้นบ้านที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนควรมีการฝึกอบรมทางด้าน การท่องเที่ยว รวมถึงการฝึกอบรมเรื่องการจัดการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านภาษา ด้านการพูดให้ชัดเจน ควรมีที่ปรึกษาเฉพาะที่มีความชำนาญด้านการท่องเที่ยว

3) ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนของท่านมีการบริหารจัดการน้ำเสียจากครัวเรือนและแหล่งอื่นๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ชุมชนควรมีการบริหารจัดการน้ำเสียในภายในชุมชนอย่างถาวร เพื่อจะได้มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในและบริเวณโดยรอบชุมชน นอกจากนี้ควรจัดสถานที่โดยรอบของชุมชนให้มีความเป็นระเบียบ โดยยังคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การจัดสถานที่จอดรถ และมีป้ายแนะนำเส้นทาง หรือ จุดสำคัญ ๆ ในชุมชน

4) ด้านเอกลักษณ์

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า เนื่องจากภายในชุมชนเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวบางส่วนจะเป็นผู้สูงอายุหรือผู้พิการ ชุมชนควรมีการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เพื่อเป็นสร้างความเอกลักษณ์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมีร้านจำหน่ายของที่ระลึก ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

5.3.3 ขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรเพิ่มตัวแปรอิสระให้มากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งหากนำมาทำการศึกษาค่าจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านของการเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้านกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาต่างๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมต่อไป

3) ควรมีหน่วยงานภายนอก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือนักท่องเที่ยว เป็นผู้ประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยเพื่อข้อมูลที่ครอบคลุม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556). สถิตินักท่องเที่ยว. *ข่าวสด*. เข้าถึงได้จาก:
<http://department-of-tourism.blogspot.com/p/2556-tourists-statistic-inyear-2012.html> 2556.
12 มิถุนายน 2562.
- กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). *การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- กันทิมา จินโต. (2550). *ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2533). *ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2545). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในมุมมองของคนใน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์*. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. เอกสารโรเนียว การบรรยายหลักสูตรการอบรมสารวัตรสืบสวน. กรุงเทพมหานคร: กองบัญชาการตำรวจนครบาล.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2557). *การพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยหลักการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (สกว.).
- คมสัน วาฤทธิ. (2545.) *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนลำน้ำว่า อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จรงค์ อินทนต์. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาบ้าน ไปร่อง ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จินตนา สุขจรรย์. (2549). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2552). *ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว*. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา
- จิรวัดน์ พิระสันต์. (2556). *การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก*. พิษณุโลก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- จารุจน์ กลิ่นดีปสี. (2541). *การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี*. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

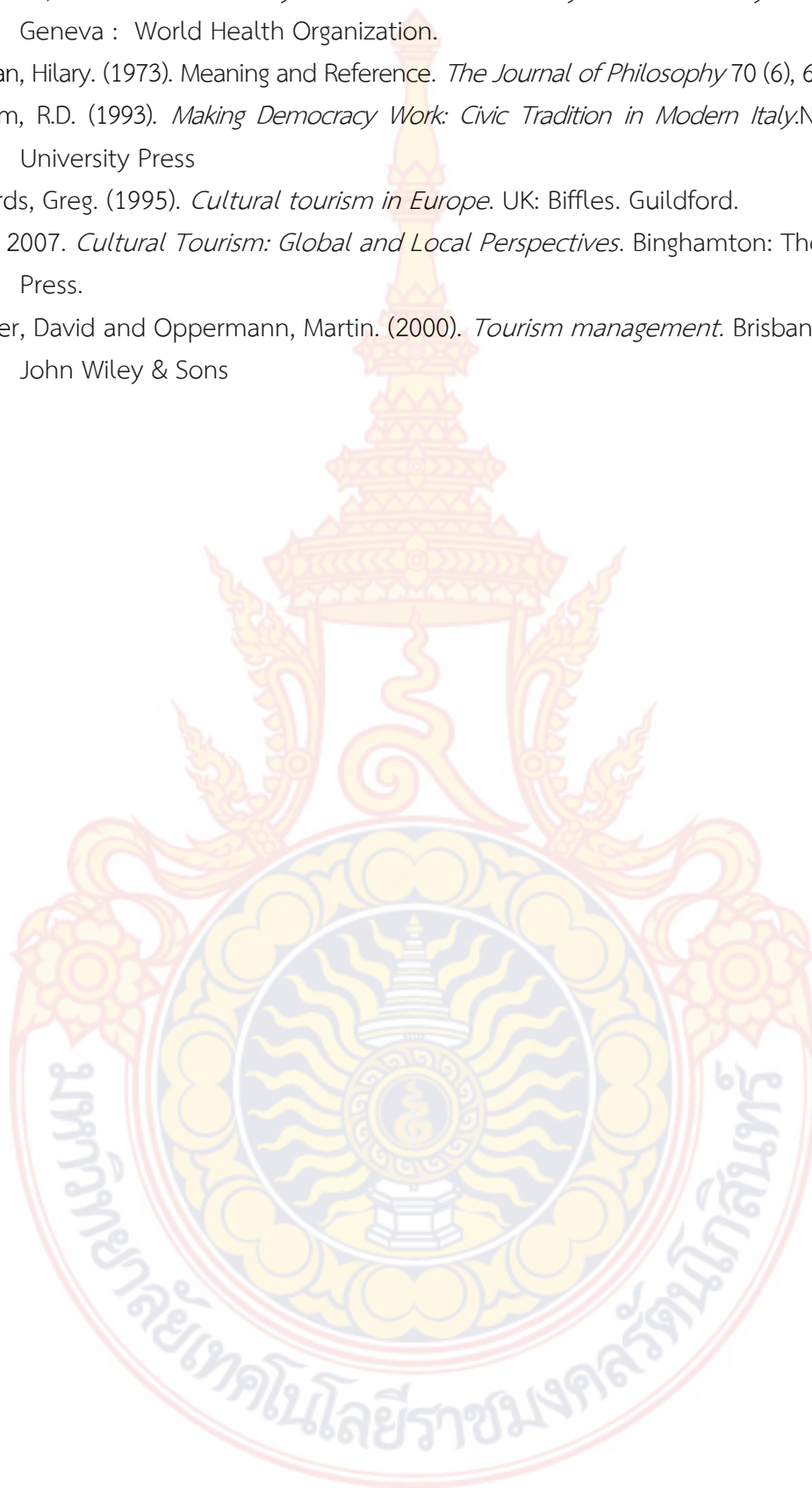
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และคนอื่นๆ. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาสำนักงาน
สภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยสิทธิ์ ดำรงวงศ์เจริญ. (2550). *การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์โดยมีส่วนร่วมของชุมชน
กรณีศึกษา ภูผายนต์ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชายชาญ ปฐมกาญจนา และ นรินทร์ สังข์รักษา. (มกราคม – เมษายน 2558). แนวทางการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัด
นครปฐม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 26(1), หน้า 118-129.
- ณรงค์ โจรนโสทร. (2555). *ศักยภาพของชุมชนชาวมอญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
บ้านหนองตู-บ่อควา อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดำเกิง โถทองและคณะ. (2550). *เส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศไทยกัมพูชาลาว*.
(รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธรรมศักดิ์ โจรนสุนทร. (2542). *สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธวัชชัย รัตนช้อน. (2542). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง*. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- ธีระพงษ์ แก้วหางษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.
- นภดล นพรัตน์. (2551). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สังคมศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นาคม ธีรสวรรณจักร. (2541). *ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- นิคม จารุมณี. (2544). *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ โอ.เอส.
พรินติ้งเฮาส์.
- บัณฑิต อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงค์นียงค์. (2533). *ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสบการณ์ของ
ประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการพัฒนารัฐบาลชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- เบญจา จันท. (2545). *แนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม ให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*. การค้นคว้าแบบอิสระ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- เบญจวรรณ กิตติจารุกร. (2556). *ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนสมุทรเจดีย์ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ปกรณ จีนาคำ. (2547). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านห้วยฮี อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปรีชา คุณแสน. (2555). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปิยะพงษ์ นาไชย. (2552). *แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร*. การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปาริชาติ โชติยะ และชัยอนันต์ สุ่มทวนิช. (2539). *รายงานผลกระทบทางสังคม*. กรุงเทพฯ:สถาบันนโยบายศึกษา.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). *การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี*. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- พรทิพย์ รอดพัน. (2560). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา.
- ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. (2542). *คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียงกานต์ นามวงศ์. (2552). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรม ชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการและท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- มิศรา สามารถ. (2543). *การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- เมตต์ เมตต์การ์ณจิต. (2553). *การจัดการศึกษา : โดยชุมชนเพื่อชุมชนและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยร่วมเกล้า.
- รัฐทิทยา หิรัญหาด. (2544). *แนวทางการพัฒนาเพื่อศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: กรณีศึกษา บ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- รพีพงศ์ อินตะสืบ. (2550). *การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชนบท : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ลีลาภรณ์ นาครทรรพ. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2538). ระบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนอีสานใต้. วารสาร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 8 (2), หน้า 38-48.
- วัชรภรณ์ จันทร์ขำ. (2549). *ศักยภาพของชุมชนไทลื้อในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านดอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วารุณี งานทัศนากุล . (2551). *การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เทศบาลตำบลวิชิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิมล จิโรจพันธุ์และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2529). แนวคิดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม. *จุลสารการท่องเที่ยว*. 4 (ตุลาคม), หน้า 40-42.
- วัฒนาพร สุญา. (2545). *แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาออยตุงจังหวัดเชียงราย*. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ และคณะ. (2550). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช. (2552). *กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ : กรณีศึกษาบ้านสบบาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริกานดา ชูชื่น. (2554). *แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ศิริภา คุณพระเนตร. (2553). *ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาหมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- สุจิตราภา พันธุ์วิล และคณะ. (2550). *ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2537). *สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน*. การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- สุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา. (2552). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง*. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์. (2533). *รากฐานแห่งชีวิต วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลสมัย.
- สุรินทร์ คล้ายจินดา. (2539). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาของจังหวัดสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุริพร พงษ์พานิช. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สันติ น้อยปาน. (2550). *การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านข้างพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสาน ตอนใต้ เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,บุรีรัมย์.
- สายพิณ สันทัดและคณะ (2551). *การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- เสรี พงศ์พิศ. (2547). *แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาไทย.
- อภิวัฒน์ ภูริศวารักษ์. (2551). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาพื้นที่บ้านฝั่งท่า หมู่ 5 ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชนบทศึกษาและการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอำ. (2539). *การพัฒนาเครื่องชีวิตคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิญา กังสนารักษ์ . (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*.กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- อารีรัตน์ รุ่งทอง (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- อารีย์ นัยพินิจ และ ชูริชญา มณีเนตร. (2551). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. ขอนแก่น: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อุไรพรรณ ปรางอุดมทรัพย์. (2544). *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Best.J.W. and Kahn J.V. (1998). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Printice-Hall.
- Cohen , J.M. and Uphoff, N.T.(1981). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Ithaca, N.Y. Cornell University.

- Fornaroff , A. (1980). *Community involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva : World Health Organization.
- Putman, Hilary. (1973). Meaning and Reference. *The Journal of Philosophy* 70 (6), 699-711.
- Putnam, R.D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy*. NJ: Princeton University Press
- Richards, Greg. (1995). *Cultural tourism in Europe*. UK: Biffles. Guildford.
- _____. 2007. *Cultural Tourism: Global and Local Perspectives*. Binghamton: The Haworth Press.
- Weaver, David and Oppermann, Martin. (2000). *Tourism management*. Brisbane: Australia John Wiley & Sons

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์
(Index of Item Objective Congruence: IOC)
เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม คะแนน	การหาค่า IOC	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
1	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
2	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
3	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
4	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
5	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
6	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
7	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
8	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
9	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
10	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
11	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
12	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
13	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
14	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
15	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
16	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
17	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
18	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
19	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
20	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
21	1	1	1	2	3/3	1	ใช้ได้
22	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม คะแนน	การหาค่า IOC	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
23	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
24	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
25	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
26	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
27	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
28	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
29	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
30	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
31	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
32	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
33	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
34	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
35	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
36	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
37	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
38	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
39	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
40	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้

ค่า IOC ของแบบสอบถาม = 0.99 ถือว่าเหมาะสม
 หมายเหตุ : ค่า IOC ที่เหมาะสม = 0.5 ขึ้นไป

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม
: กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน โดยมีประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนหัวบ้าน เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

แบ่งสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน

ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้นำไปศึกษาเพื่อการค้นคว้าอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านโปรดกรอกข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริง ทั้งนี้ ขอรับรองว่าคำตอบท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและข้อมูลทั้งหมดนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่านทั้งสิ้น

ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นางสาวจุฑารัตน์ เทียมหมอก

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

โทร 08 8509 997

แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ

เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม

: กรณีศึกษา ชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง ขอความกรุณาท่านตอบให้ครบทุกข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ เพียงข้อเดียวใน ตามที่เป็นจริงที่สุดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ 1 เพศ

1) ชาย

2) หญิง

ข้อ 2 อายุ

1) น้อยกว่า 20 ปี

2) 20 – 30 ปี

3) 31 – 40 ปี

4) 41 – 50 ปี

5) 51 – 60 ปี

6) 60 ปีขึ้นไป

ข้อ 3 การศึกษา

1) ต่ำกว่าประถมศึกษา

2) ประถมศึกษา

3) มัธยมศึกษา

4) ปวช

5) ปวส./อนุปริญญา

6)ปริญญาตรี

7) สูงกว่าปริญญาตรี

ข้อ 4 อาชีพ

1) เกษตรกรรม

2) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

3) ค้าขาย

4) ประกอบธุรกิจโรงแรม

5) พนักงานเอกชน

6) ประมง

7) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ข้อ 5 รายได้ต่อเดือน

1) ไม่เกิน 10,000 บาท

2) 10,000 – 20,000 บาท

3) 20,001 – 30,000 บาท

4) มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

ข้อ 6 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

1) น้อยกว่า 1 ปี

2) 1 – 3 ปี

3) 4 – 6 ปี

4) 7 – 10 ปี

5) 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยมีการให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายความว่า มากอย่างยิ่ง
- 4 หมายความว่า มาก
- 3 หมายความว่า ปานกลาง
- 2 หมายความว่า น้อย
- 1 หมายความว่า น้อยอย่างยิ่ง

ข้อ	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็นด้วย				
		มาก อย่างยิ่ง	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย อย่างยิ่ง
ด้านการวางแผน						
7	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ เช่นการจัดการระบบคมนาคม การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก					
8	ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
9	ท่านมีส่วนช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน					
10	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
ด้านการจัดการองค์กร						
11	ชุมชนของท่านมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน					
12	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทาง/วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
13	ท่านเข้าร่วมประชุม ปรึกษาและกำหนดทิศทางในการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน					
14	ชุมชนของท่านเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดรูปแบบโครงการของชุมชน					

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการ ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม		ระดับความคิดเห็นด้วย				
		มาก อย่างยิ่ง	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย อย่างยิ่ง
ด้านการตัดสินใจ						
15	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน					
16	ท่านร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรเข้า มาทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมด้าน การท่องเที่ยวในชุมชน					
17	ท่านมีส่วนร่วมในการวางกฎ ระเบียบ ของกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน					
18	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการ สรุปผลการดำเนินงานของชุมชน					
ด้านการติดตามประเมินผล						
19	ท่านร่วมตรวจสอบงบประมาณในการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรม การท่องเที่ยว ในชุมชน					
20	ท่านร่วมติดตามความก้าวหน้าการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรมการท่องเที่ยว ในชุมชนสม่ำเสมอ					
21	ท่านนำผลการประเมินไปใช้ในการ ปรับปรุง พัฒนา การท่องเที่ยวในชุมชน					
22	ท่านร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้า และผลการดำเนินโครงการต่างๆ ของ ชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยมีการให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายความว่า มากอย่างยิ่ง
- 4 หมายความว่า มาก
- 3 หมายความว่า ปานกลาง
- 2 หมายความว่า น้อย
- 1 หมายความว่า น้อยอย่างยิ่ง

ข้อ	ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความสำเร็จ				
		มาก อย่างยิ่ง	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย อย่างยิ่ง
ด้านการบริหารจัดการ						
23	คณะกรรมการชุมชนบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน					
24	คณะกรรมการชุมชนมีความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดบริการต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว					
25	คณะกรรมการชุมชนมีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว					
ด้านความพร้อม						
26	ชุมชนของท่านมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว					
27	ชุมชนของท่านมีความพร้อมเมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย					
28	ชุมชนของท่านมีความพร้อมด้านอาหารสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว					
ด้านสิ่งแวดล้อม						
29	ชุมชนของท่านมีการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชุมชน					

ข้อ	ศักยภาพของชุมชนในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความสำเร็จ				
		มาก อย่างยิ่ง	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย อย่างยิ่ง
30	ชุมชนของท่านมีการดูรักษา สภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและ ภายในชุมชนให้เป็นระเบียบอย่าง สม่ำเสมอ					
31	ชุมชนของท่านการบริหารจัดการขยะ/ น้ำเสียจากครัวเรือน และแหล่งอื่นๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร					
ด้านเอกลักษณ์						
32	ชุมชนของท่านมีความพร้อมของร้าน จำหน่ายของที่ระลึกที่ให้บริการแก่นัก ท่องเที่ยว					
33	ชุมชนของท่านมีการให้บริการเพื่อ อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุหรือผู้ พิการ					
34	ชุมชนของท่านมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหัวบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับการตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวจุฑารัตน์ เทียมหมอก
วัน เดือน ปีเกิด	11 มกราคม 2530
สถานที่เกิด	ประจวบคีรีขันธ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	52/4 หมู่ 6 ตำบลแสงอรุณ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
สถานที่ทำงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประจวบวิทยาลัย
พ.ศ. 2552	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ สาขาวิชา การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
พ.ศ. 2560	ปริญญาตรี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ประสบการณ์ทำงาน	
พ.ศ. 2557 – 2559	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานพลังงานจังหวัดสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2559 – 2560	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์